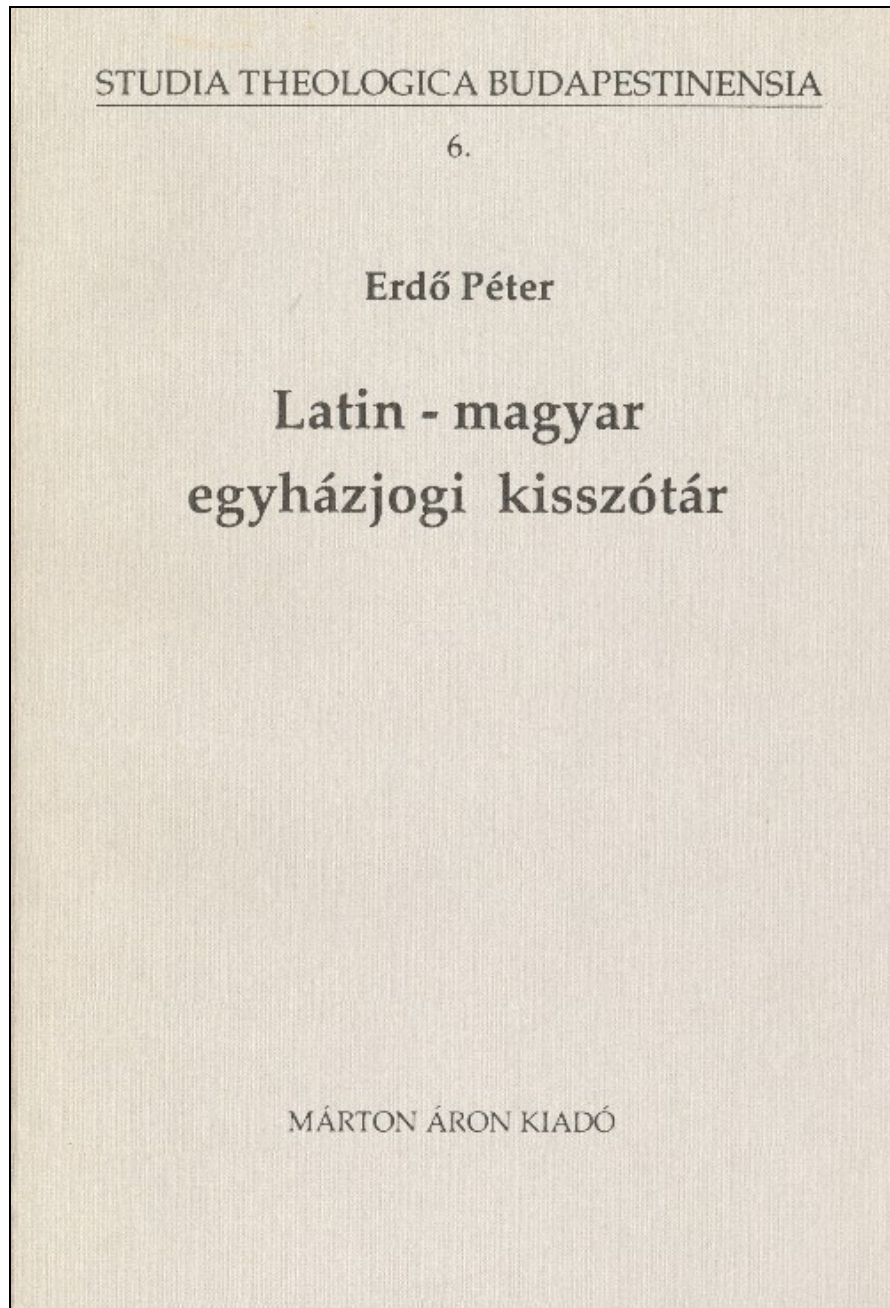

Erdő Péter

Latin – magyar egyházi kiegészítő

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Erdő Péter
Latin – magyar egyházi kiegészítő

Jelen kötet a Pázmány Péter Katolikus
Egyetem Hittudományi Kar
STUDIA THEOLOGICA BUDAPESTINENSIA
című sorozatának tagja.
A sorozat a Teológiai Karon oktatott
tudományok köréből közöl monográfiákat
magyarul vagy a teológiában jelentős nyugati
nyelveken.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1993-ban jelent meg a Márton Áron Kiadó gondozásában, az ISBN 963 7949 34 5 azonosítóval. Az elektronikus változat Arató László, a Márton Áron Kiadó igazgatójának engedélyével készült. A könyvet lelképásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Márton Áron Kiadó tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Heading (fejezetcím).....	4
Előszó.....	4
Rövidítések.....	5
Irodalom.....	6
A.....	8
B.....	11
C.....	12
D.....	16
E.....	18
F.....	20
G.....	21
H.....	22
I.....	23
L.....	28
M.....	30
N.....	33
O.....	34
P.....	36
Q.....	43
R.....	44
S.....	47
T.....	54
U.....	56
V.....	57
Z.....	60

Heading (fejezetcím)

Előszó

Az 1983-ban kihirdetett Egyházi Törvénykönyvhöz, mely a katolikus egyház túlnyomóan nagy részét alkotó „latin egyház” legfontosabb törvényhozói okmánya, még nem készült szótár.

Napvilágot látott ugyan a hivatalos latin szöveghez néhány szómutató, index, illetve megjelentek egyes nyelveken – bár nem nagy számban – a fogalmakat elmagyarázó, kifejtő, lexikon jellegű művek, de a szó szoros értelmében vett teljes szótár a hatályos Codex Iuris Canonici latin nyelvéhez még nem készült.

Az 1917-es Egyházi Törvénykönyvhöz Rudolf Köstler szótára alapvető munkának bizonyult az évtizedek során. Ez a szótár a Törvénykönyv egész latin szókincsét felölelte.

A jelen kiegészítő összeállítását az indokolta, hogy a Codex hivatalos nyelve a latin, s ezért a tudományos igényű szövegmagyarázatnak ma is a latin eredetét kell alapul vennie. Csakhogy mai egyházi jogunkban – részben a II. Vatikáni Zsinat szóhasználatának hatására – számos olyan szakkifejezés és sajátos jelentésváltozat is előfordul, amelyet az általános latin nyelvezet és a régi Egyházi Törvénykönyv szókincse ismeretében sem könnyű helyesen értelmezni.

Nem vállalkoztunk az 1983-as Codex Iuris Canonici teljes latin szókészletének feldolgozására. Csupán a benne található főbb, sajátos egyházi jogi szavakat, kifejezéseket vagy különleges jelentésváltozatokat vettük figyelembe. Így az is előfordul, hogy szótárunkban nem található meg egy szónak a köznyelvi jelentése, hanem csupán a Codexben szereplő egyházi jogi szaknyelvi értelme. Kiegészítőnk az 1983-as Egyházi Törvénykönyvben nem szereplő szavakat csak ritkán tartalmaz. Ilyenkor erre a tényre külön utalunk.

Az 1991-ben hatályba lépett Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium sajátos szakkifejezései nem szerepelnek szótárunkban. Ennek nyelvéhez ugyanis többnyelvű szakszótár készül.

A szerző

Rövidítések

abl.	ablativus
acc.	accusativus
ált.	általában, általános jelentés
CIC	Codex Iuris Canonici
dat.	dativus
defect.	nomen defectivum - hiányos ragozású szó
f.	feminini generis – nőnemű
gen.	genitivus
k.	kánon
ld.	lásd
m.	masculini generis – hímnemű
n.	neutrius generis – semleges nemű
pass.	passivum – szenvedő alak
pl.	például
plur.	plurale – többes számú alak
rég.	régi jelentés
stb.	s a többi
tac.	titulus ante canonem
v.	vagy
vki, vmi	valaki, valami

Irodalom

Szótárak

- BERGER, A., *Encyclopedic Dictionary of Roman Law*, Philadelphia 1953.
- BLAISE, A., *Dictionnaire latin-français des auteurs chrétiens*, 4Paris 1975.
- BLAISE, A., *Lexicon Latinitatis Medii Aevi, praesertim ad res ecclesiasticas pertinentes*, Turnhout 1975.
- HEUMANN, H. – SECKEL, E., *Handlexikon zu den Quellen des römischen Rechts*, 11Graz 1971.
- HILLING, N., *Codicis iuris canonici glossarium. Verba difficiliora quae in codice iuris canonici continentur*, Friburgi Br. 1925.
- KÖSTLER, R., *Wörterbuch zum Codex Iuris Canonici*, München 1927.
- NIERMEYER, J. F., *Mediae Latinitatis Lexicon minus*, Leiden 1976.
- SLEUMER, A., *Kirchenlateinisches Wörterbuch*, 2Limburg 1926.
- Thesaurus linguae latinae*, ed. iussu et auctoritate Consilii ab Academiis Societatibusque diversarum nationum electi, Lipsiae 1903 kk.

Fogalmi lexikonok

- CHIAPPETTA, L., *Dizionario del nuovo Codice di Diritto Canonico. Prontuario teorico-pratico*, Napoli 1986.
- CORRAL, C. – URTEAGA, J. M. (ed.), *Diccionario de Derecho Canónico*, Madrid 1989.

Indexek, mutatók

- DELHAYE, P. – GUERET, M. – TOMBEUR, P., *Concilium Vaticanum II: Concordance, Index, Listes de fréquence, Tables comparatives*, Louvain 1974.
- Indices verborum et locutionum decretorum Concilii Vaticani II*, a cura dell'Istituto per le Scienze religiose di Bologna, Firenze 1968 kk.
- LAUER, A., *Index verborum Codicis Iuris Canonici*, Città del Vaticano 1941.
- OCHOA, X., *Index verborum Constitutionis Apostolicae Ioannis Pauli PP. II. „Pastor bonus” de Curia Romana*, in BASSO, M. (ed.), *Opus Iustitiae Pax. Miscellanea in onore del Prof. Xavier Ochoa*, Città del Vaticano 1990, 367-471.
- OCHOA, X., *Index verborum ac locutionum Codicis Iuris Canonici*, Roma 1983.
- OCHOA, X., *Index verborum cum documentis Concilii Vaticani Secundi*, Roma 1967.
- ZAPP, H., *Codex Iuris Canonici. Lemmata. Stichwortverzeichnis*, Freiburg 1986.

Terminológiai tanulmányok

- ERDŐ, P., *Expressiones obligationis et exhortationis in Codice Iuris Canonici*, in *Periodica* 76 (1987) 3-27.
- ERDŐ, P., *Ministerium, munus et officium in Codice Iuris Canonici*, in *Periodica* 78 (1989) 411-436.
- MÖRSDORF, K., *Die Rechtssprache des Codex Iuris Canonici. Eine kritische Untersuchung*, Paderborn 1937 (úny. 1967).
- THERME, M. A., *L'obligation canonique dans le Code, diversité de terminologie*, in *L'Année Canonique* 28 (1984) 57-65.

URRUTIA, F. J., Sens juridique des termes autorisation, faculté, dispense, in Les Cahiers du Droit Ecclésial 5 (1988) 1-14.

WACHTER, L., Gesetz im kanonischen Recht. Eine rechtssprachliche und systematisch-normative Untersuchung zu Grundproblemen der Erfassung des Gesetzes im katholischen Kirchenrecht, St. Ottilien 1989.

A

abbas, atis, m. apát; ~ superior congregationis monasticae: főapát, monasztikus kongregáció legfőbb apátja

Abbas Primas, primás apát

abortus, us, m. magzatelhajtás

absens, entis távollévő; távolmaradott (1592. k. 1. §)

absolutio, onis, f. feloldozás; ~ complicitas: a bűntárs feloldozása (977. k.)

abstinentia, ae, f. hústilalom (1249. k.); tartózkodás vmitől (1251. k.)

abusus, us, m. visszaélés (528. k. 2. §)

abutor, 3, visszaél

acatholicus, 3, nem katolikus (1366. k.); rég.: nem katolikus keresztény

acephalus, 3, elöljáró nélküli (265. k.)

acolythus, i, m. akolitus

Acta Apostolicae Sedis Acta Apostolicae Sedis (a Szentszék hivatalos közlönye)

actio, onis, f. **1.** kereset; ~ personalis: személyi kereset (1270. k.); ~ poenalis: büntető kereset (1344. k. 3); ~ possessoria: birtokkereset (1500. k.); ~ realis: dologi kereset (1270. k.); ~ reconventionalis: viszontkereset (1463. k. 1. §); ~ rescissoria: megsemmisítési kereset (126. k.); **2.** tevékenység; ~ apostolica: apostoli tevékenység (216. k.)

actor, oris, m. felperes

actuarius, ii, m. jegyző (173. k. 4. §)

actum, i, n. **1.** irat, akta (1437. k. 1-2. §); -a causae: az ügy iratai (1522. k.); - iudicialia: bírósági iratok; peres iratok; ~ processus: az eljárás iratai (1522. k.); **2.** cselekmény (1406. k. 1. §) acta iudicialia: perbeli cselekmények (1485. k.); ~ processus: az eljárás cselekményei (1511. k.)

actus, us, m. cselekedet, cselekmény, intézkedés; ~ administrationis: vagyonkezelési intézkedés (1277. k.); ~ administrativus: közigazgatási intézkedés (35. k.); ~ collegialis: testületi cselekmény (337. k. 2); ~ cultus: istentiszteleti cselekmény (1219. k.); ~ formalis: formális aktus (1117. k.); ~ iuridicus: jogcselekmény (124. k.); ~ processualis: perbeli cselekmény (1520. k.); ~ regiminis: kormányzati intézkedés (1335. k.)

adminiculum, i, n. jel, kiegészítő bizonyíték (1679. k.)

administratio, onis, f. kormányzás, kezelés (vagyone); ~ apostolica: apostoli kormányzóság (368. k.); ~ bonorum: vagyonkezelés (537. k.); ~ dioecesis: egyházmegyei kormányzat, az egyházmegye kormányzása (469. k.); ~ extraordinaria: rendkívüli vagyonkezelés: (1277. k.); ~ ordinaria: rendes vagyonkezelés (638. k. 1. §)

administrator, oris, m. kormányzó; ~ apostolicus: apostoli kormányzó (1018. k. 2); ~ dioecesanus: egyházmegyei kormányzó (272. k.); ~ paroecialis: plébániai kormányzó (540-541. k.)

admissio, onis, f. **1.** felvétel; **2.** engedélyezés (posztuláció után 147. k.)

adnotatio, onis, f. bejegyzés (anyakönyvbe)

adoptio, onis, f. örökbefogadás (532. k. 2. §)

adscriptio, 3 felvesz, vhová számít vkit; pass.: tartozik (111. k. 1. §)

adscriptio, onis, f. felvétel, hovatartozás (tac. 265)

adstringo, 3, kötelez

adulterium, ii, n. házasságtörés

advena, ae, m. f. jövevény (100. k.)

advocatus, i, m. ügyvéd

aequiparatus, 3, azonos elbírálás alá eső

- aequiparo**, 1, (pass.) azonos elbírálás alá esik
aequitas, atis, f. méltányosság
aequus, 3, méltányos
aes alienum adósság
aestimatio, onis, f. becsérték (1283. k. 2); becslés
affinitas, atis, f. sógorság (109. k. 1. §)
aggravans, antis, súlyosbító (1327. k.)
aggregatio, nis, f. kapcsolódás (a megszentelt élet egyik intézményéé egy másikhoz 580. k.)
album, i, n. jegyzék, nyilvántartás
alienatio, onis, f. elidegenítés (tac. 1290)
amens, entis elmebeteg (aki általában nem rendelkezik esze használatával 689. k. 3. §)
amentia, ae, f. elmebetegség (1041. k. 1)
amortisatio, onis, f. törlesztés (639. k. 5. §)
amotio, onis, f. elmozdítás
animadversio, onis, f. (plur.) észrevételek (1601. k.)
Antistita, ae, f. főnöknő (apácamonostoré 667. k. 4. §)
apostasia, ae, f. hitehagyás
apostata, ae, m. hitehagyó
apostolatus, us, m. apostoli tevékenység
apostolicus, 3 **1.** pápai, apostoli (ti.: pápai); ~um privilegium: pápai kiváltság; ~a benedictio: apostoli áldás; **2.** apostoli (ált.); ld. még: administrator ~ Signatura-vicarius stb.
appellatio, onis, f. fellebbezés
applicatio, onis, f. alkalmazás (pl. törvényé 32. k.)
applico, 1, felajánl (misét vmilyen szándékra 548. k. 2. §); alkalmaz (büntetést tac. 1341)
approbatio, onis, f. jóváhagyás
approbatus, 3, jóváhagyott
approbo, 1, jóváhagy
arbiter, tri, m. választott bíró
arbitralis, e választottbírói; sententia ~: választottbírói ítélet
arbitrium, ii, n. megítélés
archidioecesis, is, f. főegyházmegye
Archiepiscopus, i, m. érsek (435. k.)
archipresbyter, eri, m. esperes (553. k. 1. §)
ascendens, entis felmenő
assensus, us, m. hozzájárulás (61. k.)
assessor, oris, m. ülnök
assecuratio, onis, f. biztosítás (668. k. 3. §)
assignatio, onis, f. **1.** hovatarozás (688. k. 2. §); **2.** kijelölés (1291. k.)
assistens, entis, m. közreműködő
assistentia, ae, f. közreműködés (jelenlét is)
assistentia socialis szociális gondoskodás, társadalombiztosítás
associatio, onis, f. társulat (677. k. 2. §)
attento, 1, megkísérel (194. k. 1. § 3)
attenuans, antis enyhítő (1327. k.)
auctoritas, atis, f. hatóság, fennhatóság, felügyelet, rég.: tekintély; ~ suprema: legfőbb hatóság
auditor, oris, m. ügyhallgató; Auditor Rotae Romanae: a Rota Romana bírója
authenticus, 3, hiteles; ~a interpretatio: hiteles törvénytárgy (16. k. 2. §)
autonomia, ae, f. önállóság (580. k.)
autonomus, 3 önálló; ~a fundatio: önálló alapítvány (mely jogi személy 115. k. 3. §)

auxiliaris, e; episcopus ~: segédpüspök; segéd ~ (tudomány 252. k. 3. §; erő, segítő munkatárs 790. k. 2. §)

auxilium, ii, n. **1.** segítség; **2.** jogsegély (bírók közt 1418. k.)

B

beatus, 3 boldog, szent (400. k. 1. §)

benedictio, onis, f. áldás; ~ apostolica: apostoli (pápai) áldás (530. k. 3. §)

beneficium, ii, n. javadalom (1272. k.)

beneplicitum, i, n. „ad-nostrum”: tetszésünk szerint

bilateralis, e kétoldalú

bona fides jóhiszeműség (elbirtokláshoz 198. k.; jóhiszemű elhallgatása vmilyen körülménynek a kérvényben 1049. k. 1. §)

bonum, i, n. java vkinek, anyagi jav(ak); ~ spirituale: lelki javak; ~ animarum: a lelkek java; ~ commune: közjó (egyházi, társadalmi 287. k. 2. §); ~ Ecclesiae: az Egyház java, érdeke; (plur.) ~a ecclesiastica: egyházi javak, vagyon; ~ privatum: magánérdek; ~ publicum: közérdek (a jogban 1430. k.), ált.: közjó; ~ temporale: anyagi, evilági javak (1312. k. 2. §)

bonus, 3, jó; ~a fama: jó hír (1483. k.)

bonus et aequus méltányos; ex ~o et ~o: méltányosan; a méltányosság szerint (1580. k.)

breve, is, n. (rég.) bréve (egyszerű formájú pápai oklevél)

bullā, ae, f. (rég.) bulla, (ünnepélyesebb s gyakran [XX.sz. is] ólompecsét alatt kiadott pápai oklevél)

C

- cancellarius**, ii, m. irodaigazgató; ~ curiae: egyházmegyei irodaigazgató; Magnus Cancellarius: nagykancellár (egyházi vagy katolikus egyetem felső vezetője 833. k. 7)
- canon**, onis, m. kánon (az Egyházi Törvénykönyv törvénye; ált. egyházi törvény)
- canonicatus**, us, m. kanonokság (509. k.)
- canonice** szabályosan (egyházilag), a kánonok szerint, kánonilag (191. k.); ~ idoneus: kánonilag alkalmas (1026. k.)
- canonicus**, i, m. kanonok; (székes v. társas káptalan tagja); ~ regularis: szabályozott kanonok; kanonokrend tagja (613. k. 1. §, pl. premontrei, ágostonrendi)
- canonicus**, 3 kánoni
- canonizatio**, onis, f. kanonizáció, boldoggá- és szenttéavatás (1403. k. 1. §); CIC-en kívül: kanonizálás (pl. világi törvények, természetjogi szabályok tételes egyházi törvénnyé avatása)
- cantor**, oris, m. kántor, énekes (230. k. 2. §); CIC-en kívül: éneklőkanonok
- capacitas**, atis, f. képesség, jogképesség; ~ acquirendi et possidendi: szerzési és birtoklási képesség (688. k. 5. §)
- capax**, acis jogosult, képes (741. k.)
- capio possessionem** birtokba vesz, átvesz (hivatal 379-380. k.)
- capitularis**, e káptalani (pl. templom)
- capitularis**, is, m. káptalan tagja (510. k. 2. §)
- capitulum**, i, n. **1.** (canonicorum) káptalan (testület); ~ cathedrale: székeskáptalan (502. k. 3. §); ~ ecclesiae collegiatae: társaskáptalan; **2.** káptalan (gyűlés); ~ religiosorum: szerzetes (v. rendi!) káptalan (szerzetes intézmény kormányzati szerve 631-632. k.); ~ generale: egyetemes káptalan; CIC-en kívül: ~ provinciale: tartományi káptalan
- cappellanus**, i, m. lelkész (krisztushívők egy csoportja önálló lelkigondozásával tartósan megbízott pap 564-572. k.)
- caput**, itis, n. fejezet
- caritas**, atis, f. segítő szeretet (irgalmas szeretet)
- casus**, us, m. eset; si ~ ferat: adott esetben, szükség esetén; ~ necessitatis: szükség esete; ~ particularis: részleges eset
- catechesis**, eos, f. hitoktatás (773-777. k.)
- catecheticus**, 3, hitoktatási; ~a institutio: hitoktatás
- catechismus**, i, m. hittankönyv, katekizmus (775. k. 1. §)
- catechista**, ae, m. hitoktató
- catechumenatus**, us, m. katekumenátus (hitújonci idő)
- catechumenus**, i, m. katekumen
- cathedralis**, e; ~ ecclesia: székesegyház
- catholicus**, 3 katolikus
- causa**, ae, f. **1.** ok; ~ dimissionis: az elbocsátás oka (241. k. 3. §); ~ finalis: célok (1194. k.); ~ gravis: súlyos ok; ~ gravissima: igen súlyos ok; ~ iusta: megfelelő ok (jogos); ~ iusta et necessaria: megfelelő és szükséges ok; ~ motiva: indok; ~ pia: kegyes célú intézkedés; **2.** ügy, per; ~ incidens: mellékes ügy (1587. k.); ~ matrimonialis: házassági ügy (1671. k.); ~ principalis: főügy (1588. k.); ~ separationis: különválási ügy
- cautio**, onis, f. biztosíték, óvadék (1464. k., 1484. k. 2. §)
- celebrans**, antis, m. végző (szertartást), miséző (907. k.)
- celebratio**, onis, f. ünneplés, lefolytatás, megtartás; ~ Eucharistiae: az eucharisztia ünneplése (mise 389. k.); ~ eucharistica: erucharisztikus ünneplés (mise 899. k. 1. §); ~ liturgiae: a liturgia ünneplése, végzése (619. k.); ~ liturgica: liturgikus szertartás (560. k.); ~

matrimonii: esketés; ~ Missae: misézés; ~ sacramenti: szentség-kiszolgáltatás végzése (tac. 999)

ensor, oris, m. cenzor (830. k.)

censura, ae, f. **1.** cenzúra (gyógyító büntetés 1312. k. 1. §); **2.** CIC-en kívül: cenzúra (könyv előzetes vizsgálata)

centenarius, 3. (vel immemorabilis): évszázados (vagy emberemlékezetet meghaladó) (jogszakás 28. k.; birtoklás 76. k. 2. §)

christianus, 3, keresztény, megkeresztelt (96. k.)

christifidelis, is, m. krisztushívő (204. k. 1. §)

citatio, onis, f. idézés, perbehívás (1507. k.)

civilis, e világi, polgári

clausula, ae, f. záradék (61. k.)

clausura, ae, f. klauzúra (667. k. 1. §)

clericalis, e klerikusi

clericus, i, m. (minister sacer) klerikus (szent szolgálatot teljesítő, egyházi rendet felvett személy)

clerus, i, m. klérus (klerikusok összessége)

coadiutor, oris, m. koadjutor; Episcopus ~: koadjutor püspök

coarto, 1, megszorít

codex, icis, m. törvénykönyv; ~ fundamentalis: alapvető törvénykönyv (szabályzat, a megszentelt élet intézményeiben 687. k.)

Codex Iuris Canonici Egyházi Törvénykönyv; Kánonjogi Kódex

coelebs, ibis, nőtlen

coelibatus, us, m. nőtlenség (papi); celibátus

coetus, us, m. csoport (gyülekezet)

cognatio, onis, f.; ~ legalis: törvényes rokonság

cognitio, onis, f. **1.** ismeret, tudás; **2.** tárgyalás, elbírálás (tac. 1458);

cognosco, 3, elbírál, bíraskodik; causam ~: bíraskodik vmely ügyben (1448. k. 1. §); tárgyal vmely ügyet (1457. k. 1. §)

cohabitatio, onis, f. együttélés (házastársi)

collatio, onis, f. adományozás; ~ libera: szabad adományozás (hivatalé)

collegialis, e testületi; ~ actus: testületi cselekvés; tribunal -e: társas bíróság

collegialiter testületileg

collegiata, ae; ~ ecclesia: társasegyház

collegium, ii, n. testület; ~ Episcoporum: a püspökök testülete; ~ consultorum: tanácsosok testülete

commissarius, ii, m. megbízott

commissorius, 3; forma ~ a: közvetítést igénylő forma

commodum, i, n. java vkinek (haszon); in ~ alicuius: vki javára

commoratio, onis, f. tartózkodás; locus ~nis: tartózkodási hely

communicatio, onis, f. **1.** közlés; (hírközlés); **2.** ~ in sacris: szent dolgokban való közösködés

communio, onis f. **1.** közösség; ~ fraterna: testvéri (szerzetesi) közösség **2.** áldozás; **3.** ~ cum Ecclesia: közösség az egyházzal; plena ~: teljes közösség (a katolikus egyházzal)

communitas, atis, f. közösség (csoport); ~ ecclesialis: egyházi közösség

commutatio, onis, f. megváltoztatás

competens, entis illetékes

competentia, ae, f. illetékesség

complex, icis, m. büntárs (977. k.)

compos, potis; sui ~: felel magáért, beszámítható (99. k.)

compositio, onis, f. összetétel; CIC-en kívül: kiegyezés

- compossessor**, oris, m. birtokostárs
- compromissum**, i, n. megegyezés; ~ in arbitros: választott bírósági szerződés
- conamen**, inis, n. ~ conciliationis: békéltetési kísérlet
- concelebratio**, onis, f. koncelebráció (misé)
- concilium**, ii, n. zsinat; ~ oecumenicum: egyetemes zsinat; ~ particulare: részleges zsinat; ~ provinciale: tartományi zsinat
- conclusio**, onis, f.; ~ in causa: perbezárás
- concordatum**, i, n. konkordátum
- concubinarius**, 3, ágyas
- concubinatus**, us, m. ágyasság (1395. k. 1. §)
- condicio**, onis, f. feltétel
- conductum**, i, n. szerződés, munkaszerződés; qui ex ~o operam praestat: alkalmazott (1286. k. 2)
- condominus**, i, m. társtulajdonos
- condonatio**, onis, f. megbocsátás (1152. k. 2. §)
- conexio**, onis, f. összefüggés
- conferentia Episcoporum** püspöki konferencia (447-459. k.)
- Conferentia Superiorum maiorum** nagyobb előljárók konferenciája (708. k.)
- confessarius**, ii, m. gyóntató
- confessio**, onis, f. **1.** beismerés; ~ iudicialis: perbeli beismerés; **2.** gyónás; ~ sacramentalis: szentségi gyónás; **3.** CIC-en kívül: hitvallás, felekezet
- confessionalis**, e; ~ sedes: gyóntatóhely (964. k.)
- confirmatio**, onis, f. bérmálás (880. k.); megerősítés (147. k.)
- confederatio**, onis, f. szövetség
- congregatio**, onis f. kongregáció
- congrua congruis referendo** megfelelő alkalmazással (746. k.)
- coniugium**, ii, n. házasság
- coniux**, iugis, m. f. házastárs
- consanguinitas**, atis, f. vérrokonság
- conscientia**, ae, f. lelkiismeret
- consecratio**, onis, f. **1.** felszentelés (személyeké); **2.** megszentelés, megszentelődés; **3.** átváltoztatás (eucharisziáé)
- consensus**, us, m. beleegyezés; matrimonialis ~: házassági beleegyezés (1057. k.)
- consilium**, ii, n. tanács (127. k.); ~ evangelicum: evangéliumi tanács (207. k. 2. §)
- Consilium pro Publicis Ecclesiae Negotiis**: Egyházi Közügyek Tanácsa (360. k.)
- Consilium a rebus oeconomicis** gazdasági tanács
- consilium Episcoporum permanens** püspökök állandó tanácsa
- consilium pastorale** pasztorális tanács
- consilium presbyterale** papi szenátus
- consistorium**, ii, n. konzisztórium (a bíborosi testület ülése 353. k.)
- consociatio**, onis, f. társulás; ~ privata: magántársulás; ~ publica: hivatalos társulás
- constitutio**, onis, f. **1.** rendelkezés; ~ apostolica: apostoli rendelkezés; **2.** (plur.) szabályzat (szerzetesi stb.) **3.** szerkezet, felépítés; **4.** kinevezés, megalakítás
- consto**, 1, bizonyos, bebizonyosult
- consuetudo**, inis, f. jogszokás, szokásjog; ~ contraria: ellentétes jogszokás; ~ legitima: törvényes jogszokás; ~ centenaria: évszázados szokás; ~ immemorabilis: emberemlékezetet meghaladó szokás
- consultivus**, 3; -m suffragium: tanácsadói szavazati jog
- consulto**, szándékosan (1103. k.)
- consultor**, oris, m. tanácsos; collegium ~rum: tanácsosok testülete
- consultus**, 3; consulto (+ abl.) valaki megkérdezésével

- consummatio**, onis, f. elhálás (házassági); bevégzés
- consummo**, 1, bevégez, megvalósít (bűncselekményt, házasságot); matrimonium
consummatum: elhált házasság
- contendens**, entis, m. peres fél
- contendo**, 3, törekszik valamire, vitat vmit
- contentio**, onis, f. jogvita
- contentiosus**, 3; ~a actio: egyházi peres kereset; ~um iudicium; ~ processus: egyházi peres eljárás
- contestatio**, onis, f.; ~ litis perfelvétel
- contestor**, 1, alperesként perbe bocsátkozik
- continentia**, ae, f. önmegtartóztatás (nemi 599. k.)
- continuus**, 3, folyamatos; tempus ~um: folyamatos idő
- contractus**, us, m. szerződés
- contraho**, 3, megköt; obligationes ~: kötelezettségeket vállal; ~ matrimonium: házasságot köt
- controversia**, ae, f. vita (jogvita)
- contumacia**, ae, f. makacsság (1347. k.)
- convalidatio**, onis, f. érvényesítés (házasságé, utólagos 1156. k.); ~ simplex: egyszerű érvényesítés
- convenio**, 4, alperesként részt vesz a perben
- conventio**, onis, f. megállapodás
- conventionalis**, e 1. a felek megállapodása szerinti; termini ~es: megegyezései határidő; 2. actio
~: főkereset (perindító 1463. k. 2. §)
- conventus**, us, m. 1. összejövétel; ~ plenarius: teljes ülés; 2. alperes
- coram** (abl.) előtt (tanúk, bíróság stb. előtt)
- correctio fraterna** testvéri feddés
- correptio**, onis f. dorgálás (1339-1341. k.)
- crassus**, 3; ignorantia ~a: vaskos tudatlanság (1325. k.)
- credibilitas**, atis, f. szavahihetőség (1679. k.)
- creditor**, oris m. hitelező
- creditum**, i, n. hitel
- crematio**, onis, f. hamvasztás
- crimen**, inis, n. bűntett
- culpa**, ae, f. 1. gondatlanság; 2. hiba; 3. bünszeny (992. k.)
- culpabilis**, e vétkes; ~ negligentia: vétkes hanyagság
- culposus**, 3; delictum ~um: gondatlanságból eredő büntetendő cselekmény
- cultus**, us, m. tisztelet (nyilvános, liturgikus), istentisztelet
- cumulatio**, onis, f. halmozás
- cumulativus**, 3; ius ~um: vagylagos jog; kumulatív jog (párhuzamosan érvényesülő jog)
- cura**, ae, f.; ~ animarum: lelkipásztori gondozás; ~ pastoralis: lelkipásztori gondoskodás
- curatela**, ae, f. gondnokság
- curator**, oris, m. gondnok
- curia**, ae, f. egyházmegyei hivatal
- curia dioecisana** egyházmegyei hivatal
- curia Romana** római kúria
- custos**, odis, m. őr (püspök a liturgikus életé 835. k. 1. §); CIC-en kívül: örkanonok

D

- damnum**, i, n. kár
debite kellően
debitor, oris, m. adós (1497. k.)
debitum, i, n. adósság (639. k.)
decanus, i, m. dékán; ~ Cardinalis: bíboros dékán; ~ facultatis: a kar dékánja; esperes
decens, entis, illő; habitus ~ ecclesiasticus: illő egyházas öltözék
decerno, 3 dönt, határoz
decisio, onis, f. döntés
declaratio, onis, f. **1.** nyilatkozat; **2.** ~ poenae: büntetés kinyilvánítása
declaratorius, 3; -a sententia: kinyilvánító ítélet
declaro, 1 **1.** megvilágít; **2.** kinyilvánít
decretum, i, n. határozat; ~ generale: általános határozat; ~ generale exsecutorium: általános végrehajtási határozat; ~ iudicis: a bíró határozata; ~ exsecutorium iudicis: a bíró végrehajtási határozata; ~ singulare: egyedi határozat
dedicatio, onis, f. felszentelés (1206. k.)
defectus, us, m. hiány; ~ discretionis iudicii: az ítélőképesség hiánya; ~ formae: formahiány; ~ consensus: a beleegyezés hiánya
defensio, onis, f. védelem
defensor, oris, m. védő; ~ vinculi: kötelékvédő
definitio, onis, f.; ~ causae: az ügy eldöntése
definitivus, 3; ~ a sententia: perdöntő ítélet
delegatio, onis, f. megbízás, delegáció
delegatus, 3 megbízott (i); potestas ~a: megbízotti hatalom
delego, 1 megbíz, megbízottnak továbbad, delegál
deliberativus, 3 döntő; suffragium (votum) ~um: döntési szavazati jog
delictum, i, n. bűncselekmény; büntetendő cselekmény
delinquens, entis, elkövető
denuntiatio, onis, f. feljelentés (982. k.)
deponens, entis, vallomást tevő (1664. k.)
depono, 3 **1.** letétbe helyez (1284. k. 2. § 9); **2.** tanúskodik (1573. k.); vallomást tesz
depositio, onis, f. **1.** tanúvallomás (1569. k. 1. §); **2.** rég.: letétel (klerikusé, büntetés)
depositum, i, n.; ~ fidei: hitletétemény; ~ pecuniae: letét (pénzbeli); óvadék (1649. k. 1. § 5)
deputatus, 3 megbízott, kiküldött (813. k.)
deputo, 1 kijelöl, szán, rendel vmire
derogatorius, 3; ~a clausula: módosító záradék (38. k.)
derogo, 1 módosít
devolvo, 3 háramlik, száll
diaconia, ae, f. diakónia (350. k. 5. §)
dicasterium, ii, n. központi hatóság (a római kúriában)
dicio, onis, f. terület (illetékességi 364. k.)
differo, 3, halaszt
dignitas, atis, f. méltóság
dilatatio, onis, f. haladék (tac. 1465)
dilatorius, 3; exceptio -a: perhalasztó kifogás
diligentia, ae, f. gondosság
dimissio, onis, f. elbocsátás; ~e statu dericali: a klerikusi állapotból való elbocsátás

- dimissorius**, 3 litterae ~ae: elbocsátó (levél)
- dioecesanus**, 3 egyházmegyei; Episcopus ~: megyéspüspök
- directorium**, ii, n. direktórium (33. k. 1.§)
- dirimens**, entis érvénytelenítő; ~ impedimentum: érvénytelenítő akadály; ~ clausula: érvénytelenítő záradék
- disciplina**, ae, f. tantárgy, fegyelem; ~ ecclesiastica: egyházfegyelem; ~ sacra: szent tudomány
- disciplinarius**, e; lex ~ : egyházfegyelmi törvény
- discretio**, onis, f. megítélés; ~ iudicii: ítélőképesség
- disiunctive** vagylagosan
- dismembratus**, 3 elkülönített, leválasztott
- disparitas cultus** valláskülönbség
- dispensatio**, onis, f. felmentés
- dispositio**, onis, f. rendelkezés, felkészültség (1299. k. 2. §, 600. k., 980. k.)
- dispositivus**, 3 rendelkező; pars ~a: rendelkező rész
- dissolutio**, onis, f. felbontás
- distributivus**, 3; iustitia ~a: osztó igazságosság (797. k.)
- doctrina**, ae, f. tanítás, tan (hitbeli)
- documentalis**, e; ~ processus: okirati eljárás (tac. 1686.)
- documentum**, i, n. okmány, okirat
- dolus**, i, m. **1.** megtévesztés (1098. k.); **2.** szándékosság (bűncselekményé 1321. k. 1. §)
- dominium**, ii, n. tulajdon (jog)
- domus**, us, f. ház; ~ religiosa: szerzetház
- donatio**, onis, f. ajándékozás
- dos**, dotis, f. **1.** adottság (230. k. 1. §); **2.** ~ beneficium: a javadalom alapja (1272. k.)
- dubium**, ii, n. kétely, kétség; ~ iuris: jogkétség; ~ facti: ténykétség; formula dubii: perkérdés (1661. k.)

E

- Ecclesia**, ae, f. **1.** Egyház; **2.** egyházmegye; ~ Romana: Római Egyház; ~ particularis: részegyház
- ecclesia**, ae, f. templom; ~ cathedralis: székesegyház; ~ collegiata: társasegyház; ~ paroecialis: plébániatemplom
- ecclesialis**, e egyházi; *communitas* ~: egyházi közösség (nem katolikus)
- ecclesiasticus**, 3, egyházi
- effectus**, us, m. hatás, hatály
- electio**, onis, f. választás (tac. 164)
- elector**, is m. választó
- electus**, i, m. megválasztott (személy)
- eleemosyna**, ae, f. adomány; ~ Missae: miseadomány
- elementum**, i, n. elem; ~ *essentiale*: lényeges elem; ~ *probationis*: bizonyítékelem
- elenchus**, i, m. jegyzék
- emitto**, 3 kibocsát; *declarationem facti* ~: a tényt kinyilvánítja; *professionem fidei* ~: hitvallást tesz; *vota perpetua* ~: örök fogadalmat tesz
- emolumentum**, i, n. jövedelem
- episcopalis**, e püspöki
- episcopatus**, us, m. püspökség
- Episcopus**, i, m. püspök (aki fel van szentelve); ~ *auxiliaris*: segédpüspök; ~ *coadiutor*: koadjutor; ~ *dioecesanus*: megyéspüspök; ~ *suffraganeus*: szuffragáneus püspök (421. k. 2. §); ~ *titularis*: címzetes püspök
- erectio**, onis, f. létesítés
- eremita**, ae, m. remete (603. k. 2. §)
- error**, oris, m. tévedés; ~ *communis*: köztévedés (144. k.); ~ *iuris*: jogi tévedés; ~ *facti*: ténybeli tévedés
- essentialis**, e lényegi, lényeges; *condiciones* ~es: lényegi feltételek; *elementum* ~e: lényeges elem; *obligationes* ~es *matrimonii*: a házasság lényegi kötelezettségei; *proprietates* ~es *matrimonii*: a házasság lényegi tulajdonságai (1056. k.)
- Eucharistia**, ae, f. oltáriszentség; eucharisztia
- eucharisticus**, 3 eucharisztikus (835. k. 4. §)
- evangelicus**, 3 evangéliumi
- evangelizatio**, nis, f. evangelizáció
- examen**, inis, n. vizsga, vizsgálat
- excardinatio**, onis, f. exkardináció (270. k.)
- exceptio**, onis, f. **1.** kivétel; **2.** kifogás; ~ *dilatoria*: perhalasztó kifogás; ~ *peremptoria*: pergátló kifogás
- excipio**, 3 **1.** kivesz; *facultas ad excipiendas confessiones*: gyóntatási felhatalmazás; **2.** kifogással él
- exclaustratio**, onis, f. exklausztráció (686. k.)
- exclusivus**, 3 kizárólagos; *ius* ~um: kizárólagos jog (232. k.)
- excommunicatio**, onis, f. kiközösítés (1318. k.); ~ *latae sententiae*: önmagától beálló kiközösítés
- excussio**, onis, f. kihallgatás (1555. k.)
- exemptio**, onis, f. mentesség (289. k. 2. §); CIC-en kívül: exempció (szerzetesi)
- exemptus**, 3 exempt (888. k.)
- exequiae**, arum, f. temetés, temetési szertartás (1177. k.)

exercitium, ii, n. **1.** gyakorlás; ~ iuris: a jog gyakorlása; ~ officii: tisztség gyakorlása; ~ ordinis sacri: szent rend gyakorlása; ~ civilis potestatis: világi hatalom gyakorlása (285. k. 3. §); **2.** gyakorlat; ~ spirituale: lelki gyakorlat (770. k., 1039. k.); ~ liturgicum: liturgikus gyakorlat; ~ pietatis: vallásos gyakorlat (246. k. 3. §)

exhortatio, onis, f. buzdítás

eximens, entis; -es circumstantiae: mentő körülmények (1327. k.)

eximo, 3 mentesít

existimatio, (existimatio) onis, f. **1.** hírnév (1029. k.); **2.** megítélés (1554. k.)

expeditissime a lehető leggyorsabban (1631. k.)

experimentum, i, n.; ad ~: próbaképpen (693. k.)

expiatorius, 3 jóvátévő (büntetés)

explicité kifejezetten (85. k.)

expositio, onis, f. **1.** előadás, közlés (63. k. 2. §); **2.** ~ sanctissimi Sacramenti: szentségkitétel (941. k. 2. §)

expositus, i, m. kitett gyermek (101. k. 2. §); CIC-en kívül: kihelyezett káplán (filia ellátására)

expresse kifejezetten

executio, onis, f. végrehajtás (törvényé 33. k. 2. §, ítéleté 1638. k.)

executivus, 3 végrehajtó; ~a auctoritas: végrehajtó hatóság; ~a potestas: végrehajtó hatalom

executor, oris, m. végrehajtó (intézkedése 40. k.; végrendeleté 1301. k.; ítéleté 1654-1655. k.)

executorius, 3 végrehajtási (31-33. k.); decretum generale ~um: általános végrehajtási határozat

extendo, 3, kiterjeszt (törvényt 16. k. 2. §; noviciátust 648. k. 3. §)

externus, 3 külső

extinguo, 3, (exstinguo) megszüntet

extradioecesanus, 3 az egyházmegyén kívüli, nem az egyházmegyéhez tartozó (1337. k. 2. §)

extrajudicialis, e perenkívüli; ~ confessio: perenkívüli beismerés (1537. k.)

extraordinarius, 3 rendkívüli; Consistorium ~um: rendkívüli konzisztórium; minister ~: rendkívüli kiszolgáltató (pl. szentségé); ~a administratio: rendkívüli vagyonkezelés

F

- factum**, i. n. tény; ipso ~o: magánál a ténynél fogva; in ~o: ami a tényeket illeti
- facultas**, atis, f. **1.** felhatalmazás; ~ ad excipiendas confessiones: gyóntatási felhatalmazás; ~ habitualis: állandó (esketési, bérmlási) felhatalmazás; **2.** kar, fakultás; ~ studiorum: egyetemi fakultás (815. k.)
- facultativus**, 3 fakultatív (1315. k. 3. §)
- falsus**, 3, hamis
- falsum**, i, n. hamisítás (tac. 1390)
- fama**, ae, f. hír
- fas est** szabad (megengedettség, alanyi jog)
- fatalia legis** törvényszabta határidő (1465. k. 1. §)
- favor**, oris, m. kedvezmény; ~ iuris: jogkedvezmény (1060. k.)
- favorabilis**, e kedvező
- fero**, 3, ferendae sententiae: utólag kimondandó (büntetés); latae sententiae: önmagától beálló (büntetés); testimonium ~: tanúskodik
- feria**, ae f. **1.** hétköznapi; **2.** feriae; tempus ~arum: szabadság, szünidő
- festum**, i, n. ünnep; ~ de praecepto: kötelező (parancsolt) ünnep
- fideiubeo**, 2 kezeskedik (285. k. 4. §)
- fidelis**, is, m. hívő (megkeresztelt)
- fiducia**, ae, f. bizalom; bizalmi megbízatás, (egy ügyletfajta: a fiducia 1302. k. 1. §)
- fiduciarie** bizalmiként
- finalis**, e; causa ~: cél-ok (1194. k.)
- firmus**, 3 erős
- firmo iure** fenntartva a jogot
- firmo praescripto canonis** fenntartva a kánon előírását
- fixus**, 3 rögzített; altarte ~um: szilárd oltár (1235.. 2. §)
- foederatio**, onis, f. szövetség
- fons baptismalis** keresztkút
- foraneus**, 3; vicarius ~: esperes; vicariatus ~: esperesség, esperesi kerület
- forma**, ae, f. forma; ~ vivendi: életforma; ~ celebrationis matrimonii: a házasság megkötésének formája
- formalis**, e formális; ~ actus: formális aktus (1117. k.); decretum ~e: formális határozat (332. k. 1. §)
- formula** ae, f. formula; ~ dubiorum: perkérdés (1612. k. 2. §)
- forum**, i, n. **1.** fórum; ~ externum: külső fórum; ~ internum: belső fórum; **2.** ~ iudiciale: bíróság (1409. k. 1. §); ~ canonicum: kánoni bíróság (1675. k. 1. §); ~ civile: világi bíróság; ~ competentens: illetékes bíróság (tac. 1404)
- fraus**, dis, f. megtévesztés, csel, csalás (69. k.); in fraudem legis: a törvény kijátszásával (1488. k. 2. §)
- functio**, onis, f. funkció, tevékenység, feladat (503. k., 510. k. 3. §)
- fundamentalis**, e alapvető; codex ~: alapvető törvénykönyv (587. k. 1. §)
- fundamentum**, i, n. alap, jogalap
- fundatio**, onis, f. alapítvány; lex ~nis: alapítólevél; pia ~: kegyes alapítvány
- fusio**, onis, f. beolvasztás (582. k.)

G

- gaudeo**, 2 rendelkezik; ~ iure: joggal rendelkezik (224. k.); ~ personalitate: személyiséggel rendelkezik (238. k. 1. §); ~ potestate: hatalma van (331. k.)
- generatio**, onis, f. nemzés (108. k. 2. §)
- germanus**, 3; ~a fides: megbízhatóság, hitelesség (1022. k.)
- gero**, 3 visz, visel, betölt; se ~: viselkedik (277. k. 2. §); vicem v. vices ~: helyettesít (647. k. 2. §); personam ~: képvisel (532. k.); nomen ~: nevet visel (808. k.); curam ~: gondot visel (922. k.)
- gestio**, onis, f. (bonorum) vagyonkezelés (285. k. 3. §)
- gradus**, us, m. fok, fokozat (rokonsági fok 108. k.; akadémiai fokozat 817. k.; bíróság, ill. eljárás foka 1657. k.); ~ appellationis: fellebbviteli fok (1640. k.); ~ iudicii: a per foka (1417. k. 1. §); ~ tribunalis: a bíróság foka (tac. 1417)
- gratia**, ae, f. kegy (64. k.); kegyelem (996. k. 1. §)
- gratiosus**, 3; potestas ~a: kegyosztó hatalom (1264. k. 1)
- gratuitus**, 3 ingyenes (1221. k.)
- gravamen**, minis, n. kár, sérelem (984. k. 1. §)
- gravatus**, 3 akit sérelem ért (270. k., 1687. k. 2. §); megterhelt (529. k. 1. §)
- gravis**, e súlyos; ~e damnum: súlyos kár (87. k. 2. §); ~e incommodum: súlyos kényelmetlenség, kellemetlenség (859. k., 1165. k. 1. §); causa ~: súlyos ok; metus ~: súlyos félelem; ~e peccatum: súlyos bűn; ~ necessitas: súlyos szükség 257. k. 1. §); ~ ratio: súlyos ok
- gremium**, ii, n.; e ~o collegii: a testület köréből (173. k. 1. §)
- gubernatio**, onis, f. kormányzás (375. k. 1. §)

H

habilis, e alkalmas, képes (jogilag is)

habitualiter általában (408. k. 2. §); állapot szerűen (1322. k.)

habitus, us, m. **1.** állapot (99. k.); **2.** öltözék; ~ decens ecclesiasticus: illő, egyházi viselet (284. k.); ~ instituti: az intézmény ruhája (687. k.)

hereditas, atis, f. örökség (1413. k. 2)

heres, edis, m. f. örökös (1518. k.)

hierarchicus, 3 hierarchikus; ~a structura: hierarchikus szerkezet; ~a constitutio: hierarchikus felépítés; ~a communio: hierarchikus közösség; ~ recursus: hierarchikus felfolyamodás; ~ Superior: hierarchikus előjáró

homicidium, ii, n. emberölés (1397. k.)

homilia, ae, f. homília (767. k.)

honestas, atis, f. tisztesség (228. k. 2. §); ~ publica: köztisztesség (1093. k.)

honor, oris, m. tisztelet (573. k. 1. §); ~ is praerogativa: tiszteletbeli elsőbbség (438. k.)

honorarium, ii, n. tiszteletdíj (szakértőé 1580. k.; tolmácsé 1649. k. 1-2. §)

hora, ae, f. **1.** óra (időegység 202. k. 1. §); **2.** imaóra (zsoltosma része 1175. k.)

hypotheca, ae, f. jelzálogkölcson (1284. k. 2. § 5); jelzálog

I

- identitas**, atis, f. azonosság (1578. k. 2. §); személyazonosság (1563. k.); önonazonosság (intézmény hivatása 587. k. 1. §)
- idoneus**, 3 **1.** alkalmas vmire (161-163. k.); **2.** megfelelő (1484. k. 2. §)
- ieiunium**, ii, n. böjt (1249. k.)
- ignorantia**, ae, f. tudatlanság (szükséges tudás hiánya); (törvényről 15. k.; cselekedet ~ból 126. k.; szabálytalanságok: 1045. k.; házasság lényegét illetően 1096. k. 2. §; büntetőjogban 1323. k. 2. §); ~ crassa vel supina: vaskos vagy hanyag tudatlanság; ~ affectata: szándékos tudatlanság (1325. k.)
- illegitime** törvénytelenül (meg nem engedett módon 128. k.)
- illegitimus**, 3 törvénytelen (pl. távollét 696. k.; gyerek 1139. k.)
- illicitus**, 3 meg nem engedett (83. k. 2.§)
- immemorabilis**, e emberemlékezetet meghaladó; ~ consuetudo: emberemlékezetet meghaladó szokás (26. k.); ~ possessio: emberemlékezetet meghaladó birtoklás (76. k. 2. §)
- immobilis**, e ingatlan
- immunis**, e mentes (pl. kényszertől 219. k.)
- immunitas**, atis, f. mentesség (645. k. 3. §); rég.: mentesség terhektől (pl. klérusé); CIC-en kívül: mentesség (diplomáciai képviselőt)
- impedimentum**, i, n. akadály; **1.** (bármely gátló körülmény: 179-182. k.); **2.** ~ admissionis: felvételi akadály (721. k. 2. §); **3.** ~ ad ordines recipiendos: szentelési akadály (1047. k. 2. §, 1049. k. 3. §); **4.** ~ matrimonii: házassági akadály; ~ dirimens: érvénytelenítő akadály (1073-1086. k.); ~ publicum: nyilvános akadály (1158. k. 1. §); rég.: -impediens: tiltó akadály
- impetrans**, antis, m. elnyerő (leiraté 68.k.)
- impetrator**, oris elnyerő (leiraté 67. k. 2.§)
- impetro**, l. **1.** kieszközöl; **2.** elér (1166. k.)
- impono**, 3 kiró (terhet vkire 264. k. 1. §)
- impositio**, onis, f. ~ manus: kézfeltétel (1009. k. 2. §)
- impotentia**, ae, f. impotencia; ~ coeundi: közösülési képtelenség (1084. k.)
- impugnatio**, onis, f. megtámadás (ítéleté tac. 1619)
- imputabilitas**, atis, f. beszámíthatóság (felelősség)
- in solidum** egyetemlegesen
- inadvertentia**, ae, f. figyelmetlenség (142. k. 2. §)
- inamovibilis**, e elmozdíthatatlan; (rég.: hivatal viselője pl. plébános; ma: fizikailag rögzített, pl. tabernákulum 938. k. 3. §)
- incapax**, pacis képtelen **1.** (természeténél fogva); ~ actus humani: emberi cselekvésre képtelen (171. k. 1. §); ~ matrimonii contrahendi: házasságkötésre képtelen (1095. k.); ~ delicti: büntetendő cselemény elkövetésére képtelen (1322. k.); **2.** (jogilag: tanúskodásra pl. 1550. k. 2. §)
- incardinatio**, onis, f. inkardináció (klerikus tartozása egy részegyházhoz, személyi prelatúrához stb. tac. 265)
- inceptum**, i, n. kezdeményezés, vállalkozás (216. k.)
- incestus**, us, m. rég.: vérfertőzés
- incidens**, entis; causa ~: mellékes ügy (tac. 1587); quaestio ~: mellékes kérdés (perben 1652. k.)
- incola**, ae, m. helybeli (ahol lakóhelye van 100. k.)
- incolumitas**, tatis, f. sértetlenség (hité 342. k.)
- incommodum**, i, n. nehézség (859. k.); kellemetlenség (1065. k. 1. §)

- incompatibilis**, e összeférhetetlen (hivatalokról 152. k.)
- incompetens**, entis illetéktelen (1460. k. 3. §)
- incompetentia**, ae, f. illetéktelenség; ~ absoluta: abszolút illetéktelenség (1440. k.); ~ relativa: viszonylagos illetéktelenség (1460. k. 2. §)
- inconsummatio**, onis, f. elhátatlanság (1704. k. 1. §)
- incorporatio**, onis, f. taggá válás, állománybavétel (587. k. 1. §); rég.: inkorporáció (plébániáié, javadalomé)
- incurro**, 3 beleesik, esik vmibe (pl. büntetésbe 1367. k.)
- indefinitus**, 3, meghatározatlan (időről 193. k. 1. §; 522. k.)
- indemnitas**, atis, f. kártalanítás, kártérítés (1521. k., 1595. k. 1. §)
- indeterminatus**, 3 meghatározatlan; (időről 972. k., 1336. k. 1. §; büntetésről 1349. k.)
- indicium**, ii, n. jel (1068. k., 1679. k.); kiegészítő bizonyíték (probationál kevesebb)
- indico**, 1 megjelöl, feltüntet (700. k., 940. k.)
- indico**, 3; kijelöl, meghatároz (441. k. 4); meghirdet (közléssel elrendel 1244. k. 2. §)
- indigeo**, 2 (abl.) szorul vmire (cselekmény, személy); (érvényességhez 127. k. 1-2. §; hatálybalépéshez 179. k. 1. §; bizonyítottsághoz 1526. k. 2. §)
- indissolubilitas**, atis, f. felbonthatatlanság (házasságé 1056. k., 1099. k.)
- individualis**, e egyéni; (misézés 902. k.; gyónás 960. k., 963. k.)
- individuus**, 3 egyedi; (említés 1305. k.; dolog 1637. k. 2. §)
- indoles**, is, f. 1. jelleg (feladaté 366. k.; intézményé 578. k.; peré 1702. k.; házasságé 1055. k. 1. §); 2. jellem, egyéniség (259. k. 2. §)
- induciae**, arum, f. haladék (1145. k. 1. §)
- induco**, 3, 1. bevezet, létesít, létrehoz (712. k. akadályt 1076. k.; jogot 25. k.); „megalapoz” (76. k. 2. §); 2. megnevez, megjelöl (tanút 1551. k.)
- indulgentia**, ae, f. búcsú (997. k.); ~ plenaria: teljes búcsú; ~ partialis: részleges búcsú (993. k., 994. k.)
- indultum**, i, n. engedély, (kegyintézkedés); ~ apostolicum: pápai engedély (320. k. 2. §, 687. k., 1021. k.)
- industria**, ae, f.; ~ personae: személyi adottságok (-ra tekintettel kapott megbízás stb. 43. k., 44. k., 137. k. 2. §); de ~: mesterségesen, szántsándékkal (1325., 1593. k. 1. §)
- inefficax**, acis eredménytelen (szolgálatról 1740. k.); jogi hatás nélküli (119. k. 1)
- ineo**, 4 (acc.) vállal (világiak vagyonának kezelését 285. k. 4. §); belefog, megindít, megköt (pl. megállapodást 1714. k.)
- infallibilitas**, atis, f. tévedhetetlenség (tanítóhivatalé 749. k., 753. k.)
- infamia**, ae, f. becsületvesztés (1048. k.); (rég.: ~ iuris: jogbecstelenség); becsületbeli károsodás (1548. k. 2. § 2)
- infans**, antis, m. gyermek (7. életév betöltése előtt) (97. k. 2. §)
- infantia**, ae, f. gyermekkor (105. k. 1. §, 852. k. 1. §)
- infectus**, 3 1. meg nem történt (125. k. 1. §; 1406. k. 1. §);
- inficio**, 3 megfertőz, megfest; infectus (abl.): színezetű (696. k. 1. §); érintett vmitől (1543. k.)
- inferior**, ius alsóbb (korm. hatalom hierarchiájában); (alsóbb törvényhozó 135. k. 2. §; alsóbb végrehajtó 139. k. 2. §; alsóbb bíróság 1669. k.)
- infusio**, onis, f. leöntés (kereszteléskor 854. k.)
- inhabilis**, e jogilag képtelen (10. k.; szavazásra 171. k. 1. §; házasságra 1073. k.)
- inhabilitans**, antis a személyt jogképtelenné tevő (10., 14., 15. k. 1. §)
- inhabilitas**, atis, f. jogképtelenség (412., 539. k.)
- inhibeo**, 2 megtilt, eltilt (jog gyakorlásától 1496. k. 2. k. 2. §)
- initiatio**, onis, f. beavatás (842., 851. k.)
- iniuria**, ae, f. sértés, jogtalanság (1132. k.); igazságtalanság (1211. k.); igazságtalan dolog (1369. k.)

- iniuste** jogtalanul; *ex metu gravi ~ incusso*: súlyos és jogtalanul okozott félelemből (125. k. 2. §)
- innocens**, entis ártatlan (házasfél házasságtöréskor 1152. k. 2-3. §)
- innovo**, 1 megújít (hivatal 148. k.); *sede vacante nihil ~etur*: a szék üresedése idején újítás ne történjék (428. k. 1. §); megváltoztat (egyháztartományt 431. k. 3. §)
- inobservantia**, ae, f. meg nem tartás (törvényé 1284. k. 2-3. §)
- inopportunos**, 3 alkalmoszerűtlen, nem helyénvaló (41. k.)
- inquirō**, 3 kivizsgál, vizsgálatot folytat (1717. k. 1. §)
- inquisitio**, onis, f. vizsgálat (845. k. 2. §, 1121. k. 3. §)
- insanabilis**, e orvosolhatatlan; ~ nullitas: orvosolhatatlan semmisség (ítéleté 1620. k.)
- insigne**, is, n. jelvény (1336. k. 1. § 2); *insignia*: megkülönböztető jelvények (506. k. 2. §)
- insignis**, e kiemelkedő; ~ *reliquia*: kiemelkedő erekllye (1190. k. 2. §)
- instantia**, ae, f. 1. kérés; *ad ~am (gen.)*: vki kérésére (166. k. 2. §); (ellentéte *ex officio* 1487. k.); 2. a per folyamata (1522. k.); ~*ae renuntio*: eláll a pertől (1594. k. 2. §); *peremptio ~ae*: a per folyamatának megszűnése (1525. k.); 3. fok (1444. k. 2. §); *iudex secundae ~ae*: másodfokú bíró (1688. k.)
- instar**, n. *ad instar (gen.)*: módjára (hasonló jogi helyzet 370. k., 713. k. 1. §, 715. k. 2. §)
- instituo**, 3 1. kezdeményez; létesít (775. k. 3. §); (*pass.*) keletkezik (7. k.); 2. beiktat (bemutatás után 163. k., 317. k. 1. §); 3. nevel, oktat (235. k. 1. §)
- institutio**, onis, f. 1. beiktatás (147. k.); 2. képzés (232. k.) ~ *catechetica*: hitoktatás (*tac.* 773); 3. alapítás (1265. k. 2. §); ~ *divina*: isteni rendelkezés (129. k. 1. §, 1008. k.)
- institutum**, i, n. intézmény; ~ *iuridicum*: jogintézmény (86. k.); ~ *scientiarum religiosarum*: vallási tudományok intézete (229. k. 2. §; 821. k.)
- institutum clericale** klerikusi intézmény (134. k. 1. §, 588. k. 2. §)
- institutum iuris dioecesiani** egyházmegyei jogú intézmény (594. k.)
- institutum iuris pontificii** pápai jogú intézmény (134. k., 557. k. 2. §)
- institutum religiosum** szerzetes intézmény (103. k., 134. k. 1)
- institutum saeculare** világi intézmény (266. k. 3. §, *tac.* 710)
- institutum vitae consecratae** a megszentelt élet intézménye (265. k.)
- instructio**, onis, f. utasítás (*tac.* 39)
- instructor**, oris, m. vizsgáló
- instrumentum**, i, n. 1. okmány (484. k. 1. §, 1583. k.); 2. ~ *communicationis socialis*: tömegtájékoztató eszköz (761. k., 779. k.)
- integer**, 3 teljes, érintetlen; *integrum est (dat.)*: vkinek jogában áll; *restitutio in integrum*: az eredeti állapot helyreállítása; az előbbi állapotba való visszahelyezés
- intentio**, onis, f. szándék (597. k., 861. k. 2. §); ~ *Missae*: miseszándék (946. k.)
- interdictum**, i, n. egyházi tilalom (1332. k., 1357. k. 1. §)
- interdioecesanus**, 3 egyházmegyei közti (pl. szeminárium 259. k. 1-2. §)
- interim**, *ad ~*: ideiglenesen (134. k. 1. §, 414. k.)
- interlocutorius**, 3 *sententia ~a*: közbeszóló ítélet
- interpellatio**, onis, f. kérdezés, megkérdezés (pl. a *privilegium paulinum* alkalmazásához 1144-1146. k.)
- interpolatus**, 3 közbeszúrással ellátott (okiratról 1543. k.)
- interpolatio**, nis, f. megváltoztatás, hamisítás
- interpono**, 3 beterjeszt (pl. *felfolyamodást* 143. k. 2. §)
- interpres**, pretis, m. tolmács, magyarázó (27. k., 983. k. 2. §)
- interpretatio**, onis, f. magyarázat, törvényt magyarázat (16. k. 2. §); ~ *authentica*: hiteles törvényt magyarázat
- interrogatio**, onis, f. kihallgatás (tanúké, feleké 1534. k.)
- interruptio**, onis, f. megszakítás (időszaké 1512. k. 4)

- interventus**, us, m. közbelépés; ~ teritii in causa: harmadik személy közbelépése az ügyben (tac. 1596); CIC-en kívül: ~ principalis: peres félként való közbelépés (mindkét korábbi fél ellen); ~ accessorius: járulékos közbelépés (az egyik felet támogatva, nem saját jog, de saját érdek védelmében)
- intimatio**, onis, f. közlés (177. k. 1. §; ítéleté 1615. k.; határozaté 1735. k.)
- intimitas**, atis, f. intimszféra, magánszféra (220. k.)
- introductio**, onis, f. bevezetés (tac. 1501); ~ causae: az ügy, a per bevezetése (1642. k. 2. §)
- introducorius**, 3 bevezető; libellus litis ~: perindító keresetlevél
- inutilis**, e szükségtelen
- inutiliter** kihasználatlanul (határidőről 165. k., 1506. k., 1751. k. 2. §)
- invalidé** érvénytelenül
- invaliditas**, atis, f. érvénytelenség
- invalidus**, 3 érvénytelen (jogcselekményről, okmányról, 65. k. 3. §, 90. k. 1. §, 1103. k.)
- inventarium**, ii, n. leltár
- investigatio**, onis, f. tudományos kutatás (251., 820. k.); vizsgálat (869. k. 1. §, 1067., 1070., 1707. k. 2. §, tac. 1717)
- invigilo**, 1 felügyel (235. k. 2. §, 258. k. 2. §, 305. k. 1. §, 1445. k. 3. § 1)
- inviso**, 3 (acc.) betekint (iratokba 1678. k. 1-2. §, 1705. k. 3. §)
- invito**, 1 felszólít (276. k. 2. § 2, 1174. k. 2. §); meghív (pl. zsinatra 443. k. 5-6. §)
- invocatio**, onis, f. segítségül hívás (Isten nevéé esküvel 1199. k. 1. §; ítélet előtt 1609. k. 3. §, 1612. k. 1. §)
- ipso facto** magánál a ténynél fogva (automatikusan, külön intézkedés nélkül beálló jogi hatásról 153. k., 182. k. 2. §, 694. k. 1. §, 701. k.)
- irregularitas**, atis, f. szabálytalanság (szenteléshez, rend gyakorlásához 1025. k. 1. §, 1040. k. 1045-1049. k.)
- irregularis**, e szabálytalan (akit szabálytalanság köt 1044. k. 1. §, 1041. k.)
- irreparabilis**, e helyrehozhatatlan, jóvátehetetlen (1650. k. 3. §)
- irrevocabilis**, e visszavonhatatlan (házassági szövetségről 1057. k.)
- irritans**, antis, a jogcselekményt érvénytelenné tevő (törvényről 10. k., 14. k., 15. k. 1. §)
- irritus**, 3 érvénytelen (42. k., 66. k., 1085. k. 2. §)
- irrogo**, 1 kiszab (büntetést 1334. k. 1. §)
- itero**, 1 ismét (szentséget 845. k. 1. §, 1004. k. 2. §)
- iudex**, iudicis, m. bíró (125. k. 2. §, 135. k. 3. §); (gyóntatóról 978. k. 1. §; 1343-46. k., tac. 1419); ~ competens: illetékes bíró (1407. k. 1. §); ~ ecclesiasticus: egyházi bíró (1671. k.); rég.: kormányzati hatalommal rendelkező hatóság
- iudicatus**, 3 ítélt; res ~a: ítélt dolog, jogerő (1642. k. 2. §)
- iudicialis**, e bírósági, bírói; peres; vicarius ~: bírósági helynök; potestas ~: bírói hatalom (135. k. 1. §); collegium ~e: bírói testület (135. k. 3. §); recognitio ~: bírói szemle (1582. k.); confessio ~: perbeli beismerés (1535. k. 6); processus ~: peres eljárás (1718. k. 1, 3. §); acta ~ia: periratok; expensa ~ia: perköltségek (1649. k. 1. § 1)
- iudicium**, ii, n. **1.** megítélés (127. k. 2. § 2, 372. k. 2. §); pro suo prudenti ~o: józan megítélése szerint (830. k. 3. §); ~o peritorum: szakértők megítélése szerint (689. k. 2. §); **2.** discretio ~ii: ítélőképesség (1095. k. 2. §); **3.** per (1342. k.); ~ contentiosum: egyházi peres eljárás (tac. 1501); ~ poenale: büntető per (1455. k. 1. §)
- iudico**, 1 ítélt, vél, tart (87. k. 1. §, 88. k., 234. k. 1. §); ítélik (perben 1404. k., 1405. k. 3. §)
- iuramentum**, i, n. eskü, (pl. tanúé 1562. k. 2. §)
- iuridicus**, 3 jogi, jog-; actus ~: jogcselekmény; persona ~a: jogi személy; effectus ~us: jogi hatás (153. k. 3. §); negotium ~um: jogügylet (532. k., 543. k. 2. § 3); factum ~um: jogi tény (1400. k. 1. § 1)

iurisdictio, onis, f. joghatóság; **1.** (egyházkormányzati hatalom: potestas regiminis 129. k. 1. §); **2.** bírói hatalom (1417. k. 2. §, 1469. k. 1. §, 1512. k. 3)

iurisprudencia, ae, f. bírósági joggyakorlat (19. k.); rég.: joggyakorlat

ius, iuris n. jog; (objektív 1737. k. 3. §; szubjektív 1738. k.); ipso iure: magánál a jognál fogva; ~ canonicum: kánonjog, egyházi jog (6. k. 1. §, 22. k.); ~ civile: világi jog, polgári jog (98. k. 2. §); ~ commune: egyetemes jog (1362. k. 1. § 3); ~ris dioecesani: egyházmegyei jogú (intézmény 589. k.); ~ divinum: isteni jog (22. k.); ~ naturale: természetjog; ~ divinum positivum: tételes isteni jog (1163. k. 2. §, 1165. k. 2. §); ~ ecclesiasticum: egyházi jog (egyházjog 1156. k. 2. §; CIC-en kívül: állami egyházjog); ~ particulare: részleges jog (20. k.); ~ poenale: büntetőjog (196. k. 2. §); ~ris pontificii: ~ pápai jogú (589. k.); ~ praesentandi: bemutatási jog (158. k. 1. §); ~ praesentationis: bemutatási jog, a bemutató joga (158. k. 2. §); ~ proprium: saját jog (127. k. 1. §); ~ quaesitum: szerzett jog (4. k.); ~ speciale: külön jog (20. k.); ~ universale: egyetemes jog (118. k.)

iusiurandum, iurisiurandi, n. eskü; ~ fidelitatis erga Apostolicam Sedem: a Szentszék iránti hűségeskü (380. k.)

iussus, us, m. parancs; ~u: parancsára (341. k. 1. §, 353. k. 1. §)

iustitia, ae, f. igazságosság; (perben 1453. k.; társadalomban 222. k. 2. §); igazságos rend (1341. k., 1727. k. 2. §); divina ~: isteni igazságosság (978. k. 1. §); administratio ~ae: igazságszolgáltatás (bírói, peres 1445. k. 2. § 1)

iustus, 3 megfelelő, jogos; ~a causa: megfelelő ok (189. k. 2. §); ~ a libertas: megfelelő szabadság (218. k., 386. k. 2. §); ~a autonomia: vkinek megfelelő, kijáró önállóság; ~um impedimentum: megfelelő, jogos akadály (179. k. 1. §, 182. k. 2. §)

L

- laedo**, 3 megsért; iura ~: jogot sért (36. k. 1. §, 38. k. 50. k.)
- laesus**, 3 sértett; pars ~a: sértett fél (125. k. 2. §)
- laicalis**, e laikusi; institutum religiosum ~e: laikusi szerzetes intézmény (567. k. 1. §)
- laicus**, 3 világi (129. k. 2. §); christifidelis ~: világi krisztushívő
- laicus**, i, m. világi (a krisztushívők egyik fajtája 207. k. 1. §)
- latae sententiae** önmagától beálló (büntetésről, cenzúráról 508. k. 1. §, 1314. k.)
- latus**, 3 tág (138. k.)
- latinus**, 3 latin; Ecclesia ~a: latin egyház (1. k., 111. k. 1. §); lingua ~a: latin nyelv (249. k., 928. k.); ritus ~ us.: latin rítus (1109. k.)
- laudabiliter** dicséretesen (509. k. 2. §, 1244. k. 3; buzdítás kifejezésére is 1155. k.)
- lectio**, onis, f. előadás (229. k. 2. §, 252. k. 3. §); ~ Scripturae: Szentírás olvasás (663. k. 3. §, 719. k. 1. §)
- lector**, oris, m. lektor, felolvasó (szolgálat 230. k. 1-3. §)
- legalis**, e törvényes (rokonságról 1094. k.)
- legatio**, onis, f. küldetés; Legatio: követség (336. k. 1); követi megbízás, küldetés (366. k. 2)
- legatum**, i, n. hagyomány (végrendelet 1308. k. 3-4. §); hagyaték
- Legatus**, i, m. követ (362. k., 363. k.) ~ a latere: oldalkövet (eseti, főleg ünnepeken képvisel); ~ pontificius: pápai követ (364. k.)
- legislatio**, onis, f. törvényhozás (197. k.)
- legislativus**, 3 törvényhozói; potestas ~a: törvényhozói hatalom (94. k. 3. §)
- legislator**, oris, m. törvényhozó (8. k. 2. §)
- legitime** törvényesen, valóságosan (26. k., 47. k.)
- legitimo**, 1 törvényesít (1139. k.); ~ atus: törvényesített (1140. k.)
- legitimus**, 3 törvényes; **1.** (cselekmény 58. k. 1. §; elévülés: 82. k.); **2.** (gyermek 1137. k.)
- lex**, legis, f. **1.** törvény (6. k. 1. § 2); ~ canonica: kánoni, egyházi törvény (26. k.); ~ civilis: világi törvény (22. k.); ~ dioecesana: egyházmegyei törvény (88. k.); ~ ecclesiastica: egyházi törvény (tac. 7); ~ liturgica: liturgikus törvény (2. k.); ~ particularis: részleges törvény (6. k. 1. § 1); **2.** feltétel; ea ~e: azzal a feltétellel (517. k. 1. §, 520. k. 1. §); **3.** ~ fundationis: alapító okmány (149. k.)
- libellus**, i, m. **1.** keresetlevél; ~ litis introductorius: peralapító keresetlevél (tac. 1501); **2.** lap, újság, kiadvány (831. k. 1. §)
- liber liturgicus** liturgikus könyv, szertartáskönyv (276. k. 2. § 3)
- liber paroecialis** plébániai anyakönyv (535. k. 1. §)
- libere** szabadon (165. k.; magánkezdeményezésre 95. k. 1. §)
- libertas**, atis, f. szabadság (tac. 1397)
- liceitas**, atis, f. megengedtség (506. k.)
- licentia**, ae, f. **1.** engedély (59. k. 2. §) **2.** licenziátus (akadémiai fokozat 253. k. 1. §, 378. k. 1. § 5)
- licentiatus**, i, m. licenciával (licenziátusi fokozattal) rendelkező személy; (478. k. 1. §, 1420. k. 4. §, 1421. k. 3. §, 1435. k.); rég.: ~ engedéllyel rendelkező személy
- licitus**, 3 megengedett
- ligamen**, inis, n. kötelék; sacra ~ mina: szent kötelékek (fogadalomhoz hasonló a szerzetesjogban 207. k. 2. §, 573. k. 2. §); rég.: kötelék (házassági akadály)
- limen**, inis, n. küszöb; visitatio Sacrorum Liminum: ad limina látogatás (püspökök látogatása Rómában 395. k. 2. §)

- linea**, ae, f. ág (rokonságban 108. k. 1. §, 2. §, 3. §, 1091. k.); ~ *recta*: egyenes ág (108. k. 2. §); ~ *collateralis*: oldalág (1078. k. 3. §); ~ *obliqua*: oldalág (108. k. 3. §)
- lis**, litis, f. per (36. k. 1. §); ~ *tis contestatio*: perfelvétel; -*tis instantia*: a per folyamata (tac. 1517)
- litigans**, antis, m. pereskedő, peres fél (1457. k. 1. §, 1507. k. 3. §)
- lito**, 1 áldozatot mutat be (926. k.)
- litterae**, arum, f. levél; ~ *Apostolicae*: apostoli (pápai) levél (379. k.); ~ *dimissoriae*: elbocsátó levél (szenteléshez 1015. k. 1. §); ~ *pontificiae*: pápai levél (367. k.); ~ *testimoniales*: igazolás (1051. k. 2. §)
- liturgia horarum** zsolozsma (246. k. 2. §, 276. k. 2. §, tac. 1173)
- liturgicus**, 3 liturgikus, a szertartások végzésére vonatkozó; *actio* ~*a*: liturgikus tevékenység; *lex* ~*a*: liturgikus törvény; *liber* ~*us*: szertartáskönyv
- localis**, e helyi; *privilegium* ~*e*: helynek adott kiváltság (78. k. 3. §); *Abbas* ~ : helyi apát (1421. k. 1. §, 1438. k. 3)
- locatio**, nis, f. ~ *operarum*: munkára való megbízás kiadása (1286. k. 1)
- locus**, i, m. hely (5. k. 1. §, 13. k. 3. §; műben, törvényben 17. k.); *iuxta* ~ *orum adiuncta*: a helyi viszonyok szerint (793. k. 1. §); *Ordinarius* ~ *i*: helyi ordinárius; *Parochus* ~ *i*: helyi plébános; *Tribunal* ~ *i*: helyi bíróság; ~ *sacer*: szent hely; *loca sacra*: szent helyek (397. k. 1. §)
- lucror**, 1 elnyer (994. k., 996. k.); *capax lucrandi indulgentias*: búcsú(k) elnyerésére képes (996. k. 1. §)
- lucrum**, i, n. haszon (634. k. 2. §, 1448. k. 1. §)

M

- magister**, tri, m. tanár (szemináriumban 252. k., 253. k. 1-3. §, 254. k. 1-2. §; oktató katolikus iskolában 803. k. 2. §); ~ novitiorum: novíciustanár (647. k. 2. §, 985. k.); ~ fidei: a hit tanítója (püspökről 212. k. 1. §)
- magisterium**, ii, n. tanítóhivatal (252. k. 1. §, 749. k. 1-2. §); ~ authenticum: hiteles tanítóhivatal (743. k.); ~ ordinarium: rendes tanítóhivatal; ~ universale: egyetemes tanítóhivatal (750. k.); ~ Ecclesiae: az egyház tanítóhivatala (218. k.); egyházi tanítóhivatal (227. k.)
- magistratus**, us, m. ~ civitatum: köztisztviselő, közhivatalnok (1548. k. 2. § 1); supremus civitatis ~us: államfői tisztség (1405. k. 1. § 1)
- Magnus Cancellarius** Nagykancellár (egyházi egyetemé vagy fakultásé 833. k. 7)
- maior**, maius nagykorú (18 éven felüli 97. k. 1. §); ~ pars: többség, nagyobb rész (119. k. 1); ~ officialis: nagyobb tisztségviselő (317. k. 1. §); moderator, superior ~: nagyobb előjáró; seminarium ~us: nagyszeminárium (443. k. 3. § 4); Poenitentiarius Maior: Főpenitenciárius
- malitiose** rosszindulatúan (1462. k. 1. §)
- mancipor**, 1; se ~: szenteli magát (1036. k.)
- mandans**, antis, m. megbízó (képviselő 1105. k. 1. § 2; perbeli képviselő 1486. k. 2. §)
- mandatarius**, ii, m. megbízott, képviselő (310. k.)
- mandatum**, i, n. megbízás; (közigazgatási intézkedés végrehajtójáé 42. k.; egyházkormányzati hatalmat kívánó intézkedésre 133. k.; szent tudomány tanítására 229. k. 3. §; intézkedéshez, jogcselekményhez, perbeli képviselőhöz 639. k. 2. §, 1484. k. 1-2. §; bírói intézkedéshez 1428. k. 2-3. §; püspökszenteléshez a pápától; apostoli tevékenységhez az egyház nevében 1382. k., 675. k. 3. §); parancs (vallásé 865. k. 2. §; püspöké 883. k. 2); ~ speciale: különleges megbízás, megbízás (intézkedésre 134. k. 3. §; általános hatáskörén túl 406. k. 1. §; képviselőnek bizonyos cselekményben, melyben az általános megbízás nem elég 1485. k.; házasságkötéshez 1105. k. 1. §)
- mando**, 1 utasít (1706. k.); ~ executioni: végrehajtást elrendel (34. k. 1. §, 44. k., 45. k.; ítéletét 1650. k. 1. §)
- manifestatio**, onis, f. kinyilvánítás, kijelentés; ~ conscientiae: a lelkiismeret feltárása (630. k. 5. §); ~ consensus: beleegyezés kinyilvánítása (házasságkötő feleké 1108. k. 2. §, 1120. k.)
- manifeste** nyilvánvalóan (749. k. 3. §, 1654. k. 2. §)
- manifesto**, 1 kinyilvánít, feltár (212. k. 2. §, 268. k. 1. §, 332. k. 2. §)
- manifesto** nyilvánvalóan (41. k., 831. k. 1. §, 1645. k. 1-2. §)
- manifestus**, 3 nyilvánvaló (súlyos bűnről 915. k., 1007. k.; bűnről 1184. k. 1. § 3)
- maritalis**, e; ~ affectus: házastársi, hitvestársi érzület (1152. k. 2. §)
- maritus**, i, m. férj (1148. k. 1. §)
- Martyr**, iris vértanú (1237. k. 2. §)
- massa**, ae, f. ~ paroeciale: a plébánia javai (531. k.); ~ communis: közös alap (1274. k. 3. §); ~ bonorum: javakból összetevődő alap (1275. k.)
- mater**, tris, f. anya (101. k. 1. §, 874. k. 1. § 5); Mater Dei: Isten Anyja, Szűz Mária (1186. k.); rég.: anyaegyház (plébániatemplom szemben a filiával)
- materia**, ae, f. anyag (938. k. 3. §); tárgy (fogadalomé 1195. k.; peré 1535. k.); ~ legis: törvény anyaga, tárgya (20. k.); in ~ morum: az erkölccsel kapcsolatosan (489. k. 2. §)
- materialis**, e anyagi (115. k. 3. §, 555. k. 3. §); error ~: tárgyi tévedés (1616. k. 1. §)
- matrimonialis**, e házassági; causa ~: házassági ügy; processus ~: házassági per; consensus ~: házassági beleegyezés; vinculum ~e: házassági kötelék (1041. k. 3); status ~: házasság állapot (1063. k.); iura et officia ~ia: házassági jogok és köteleességek (1095. k. 2); publicationes ~es: házassági hirdetés (1067. k.)

- matrimonium**, ii, n. házasság (tac. 1055); ~ ratum: megkötött házasság (1061. k. 1. §); ~ ratum et consummatum: megkötött és elhált házasság (1061. k. 1. §); ~ putativum: vélt házasság (1061. k. 3. §); ~ dispar: valláskülönbséggel kötött házasság; ~ christianum: keresztény házasság; (1056. k.); ~ civile: polgári házasság; ~ mixtum: vegyes házasság (tac. 1124); ~ validum: érvényes házasság (109. k. 1. §); ~ legitimum: (rég.) törvényes házasság
- matrina**, ae, f. keresztanya (873. k.)
- maturitas**, atis, f. érettség (217. k.)
- medicinalis**, e gyógyító; ~ poena: gyógyító büntetés (1312. k. 1. § 1)
- medium**, ii, n. eszköz (114. k. 3. §)
- membrum**, i, n. tag (115. k. 2. §); ~ Ecclesiae: egyház tagja (751. k.); papi szenátusé: 499. k., 501. k. 1. §; gazdasági tanácsé 492. k. 2. §; püspöki konferenciáé 450. k. 2. §; püspökök testületéé 336. k.; testületi jogi személyé 120. k. 2. §; keleti egyházaké 844. k. 3. §; megszentelt élet intézményeié 587. k. 1. §
- memoriale**, is, n. emlék; ~ mortis Domini: az Úr halálának emléke (897. k.)
- mendicans**, antis kolduló; religiosus ~: kolduló szerzetes (1265. k.)
- mens**, mentis, f. szándék; ~ legislatoris: a törvényhozó szándéka (17. k.); ~ Episcopi: püspök szándéka (480. k.); ~ fundatoris: az alapító szándéka (1284. k. 2. § 4); gondolatok (218. k.); elme; minus firmas ~tis: gyengeelméjű (1478. k. 4. §); ~tis infirmitas: szellemi betegség (1741. k. 2)
- mensa**, ae, f. asztal; (képletesen is: Szentírásé, Eucharisztiaé 276. k. 2. § 2; bútor 932. k. 2. §, 1235. k. 1. §); ~ altaris: oltárlap (1236. k. 1. §)
- mensis**, is, m. hónap (30 napos időszak 202. k. 1. §)
- menstruus**, 3 egy havi; ~a commoratio: egy havi tartózkodás (115. k.)
- mentalis**, e oratio ~: elmélkedés (246. k. 3. §)
- mercatura**, ae, f. kereskedés (286. k., 947. k.)
- mere** tisztán; lex ~ ecclesiastica: tisztán egyházi törvény (11. k.); panis ~ triticeus: tiszta búzakenyér (924. k. 2. §); ~ honorificus: pusztán tiszteletbeli (1336. k. 1. § 2); ~ ordinaria: csupán rendező (1617. k.); ~ processualis: pusztán eljárási (törvény 1645. k. 2. § 4)
- meritum**, i, n. érdem; érdemi rész (1472. k. 1. §); ~ causae: az ügy érdemi része (1609. k. 2. §, 1648. k.)
- methodus**, i, f. módszer; ~ scientifica: tudományos módszer (253. k. 2. §)
- Metropolita**, ae, m. metropolita (355. k. 2. §, tac. 435)
- metropolitanus**, 3. Ecclesia ~a: főegyházmegye; (421. k. 2. §); ~a sedes: metropolitai székhely (437. k. 3. §)
- metus**, us, m. félelem; (1345. k.); ~ gravis: súlyos félelem (125. k. 2. §)
- migrans**, antis vándorló (568. k.)
- minae**, arum, f. fenyegetés (1395. k. 2. §)
- militia**, ae, f. katonai szolgálat (289. k. 1. §)
- minister**, tri, m. szolgálattevő (222. k. 1. §); ~ gubernationis: kormányzat szolgálattevője (375. k. 1. §); lelkész (szolgálattevő 844. k. 4. §); ~ tribunalis: a bíróság szolgálattevője (1457. k. 2. §); ~ sacramenti: a szentség kiszolgáltatója; ~ baptismi: a keresztség kiszolgáltatója (861. k. 1. §); ~ ordinarius: rendes kiszolgáltató (861. k. 1. §); ~ catholicus: katolikus kiszolgáltató (844. k. 1. §); ~ non catholicus: nem katolikus kiszolgáltató (844. k. 2. §)
- minister sacer** szent szolgálatra rendelt személy (klerikus 207. k. 1. §, 230. k. 3. §, 233. k. 1. §, tac. 232)
- ministerialis**, e szolgálati (1331. k. 1. § 1); CIC-en kívül: sacerdotium ~e: szolgálati papság
- ministerium**, ii, n. feladat (41. k.); szolgálat (liturgikus 230. k. 1. §); ~ ecclesiasticum: egyházi szolgálat (281. k. 1. §); ~ pastorale: lelkipásztori szolgálat (245. k. 1. §); ~ paroeciale: plébánosi szolgálat (548. k. 2. §, 559. k.); ~ sacrum: szent szolgálat (232. k.); ~ verbi: igeszolgálat (230. k. 3. §)

- ministratio**, onis, f. kiszolgáltatás (1264. k. 2.)
- ministro**, 1 kiszolgált (szentséget 850. k.)
- minor**, -ris, m. kiskorú (97. k. 1. §); gyermek (kisebb 1063. k. 1.)
- minor**, minus kisebb; seminarium ~us: kisseminárium (234. k. 1. §)
- minoritas**, atis, f. kiskorúság (105. k. 2. §)
- misericordia**, ae, f. irgalmasság (676. k., 978. k. 1. §); ~ae opera: az irgalmasság cselekedetei
- missa**, ae, f. mise (199. k. 5); ~ pro populo: a népért végzendő mise (388. k.)
- missio**, onis, f. küldetés, küldöttség (204. k. 1. §, 363. k. 2. §; ~ intézménye 667. k. 1. §);
missziós terület (790. k. 1. §); ~ Ecclesiae: az egyház küldetése (114. k. 1. §); ~nes sacrae:
népmisszió (770. k.)
- missionalis**, e missziós (256. k. 2. §, 784. k.); Pontificia Opera Missionalia: Pápai Missziós
Művek (791. k.2)
- missionarius**, 3 missziós (781. k.)
- missionarius**, ii, m. misszionárius (784. k.)
- mixtus**, 3 vegyes (1192. k. 3. §); matrimonium ~um: vegyes házasság (1127. k. 1. §)
- mobilis**, e mozgó, ingó (1285. k.); altare ~e: mozgatható oltár (1235. k. 1. §)
- modalis**, e; ~e onus: meghagyási teher (1267. k. 2. §)
- moderamen**, inis, n. irányítás (94. k. 2. §); vezetés (95. k. 1. §)
- moderatio**, onis, f. irányítás (838. k. 1. §); mérséklet (1318. k.)
- moderator**, oris, m. elöljáró (239. k. 3. §); ~ studiorum: tanulmányi igazgató; ~ vitae spiritualis:
lelkivezető (246. k. 4. §); ~ consociationis: a társulás vezetője (317. k. 1. §); ~ Curiae:
hivatalvezető (473. k. 2. §); ~ maior: nagyobb vezető (720. k.); ~ supremus: legfőbb elöljáró,
irányító (a megszentelt élet intézményeiben 591. k. 1-2. §)
- momentum**, i, n. **1.** pillanat (47. k., 54. k. 1. §); **2.** jelentőség, maioris ~i: nagyobb jelentőségű
(407. k. 1. §)
- monachus**, i, m. monasztikus szerzetes (613. k. 1. §)
- monasterium**, ii, n. monostor (615. k.; önálló monasztikus szerzetesház apáttal az élén); ~
monialium: apácamonostor (609. k. 2. §, 614. k.); ~ sui iuris: jogilag önálló monostor (615.
k., 616. k. 4. §)
- monasticus**, 3 monasztikus (monostorban élő szerzetesekhez tartozó 620. k., 1405. k. 3. § 2);
congregatio ~a: monasztikus kongregáció (több monostorból álló szövetség, élén a főapát
áll); CIC-en kívül: confoederatio -a: monasztikus konföderáció (egy teljes monasztikus rend)
- monialis**, is, f. monasztikus apáca (667. k. 4. §, 686. k. 2. §)
- monito**, onis, f. figyelmeztetés (316. k. 2. §; mint büntető óvintézkedés 1339. k. 3. §, 1340. k. 3.
§)
- mora**, ae, f. halasztás (87. k. 2. §); sine ~: haladéktalanul (419. k.)
- moralis**, e erkölcsi; ~ persona: erkölcsi személy (113. k. 1. §); ~ certitudo: erkölcsi bizonyosság
(1608. k. 1. §); ~ impossibilitas: erkölcsi lehetetlenség (960. k.)
- mos**, moris, m. szokás (nem jogszokás 112. k. 2. §); mores: erkölcs (512. k. 3. §, 749. k. 1-2. §,
823. k. 1. §)
- motivum**, i, n. indok (51. k.)
- motus**, us, m. mozgalom; ~ oecumenicus: ökumenikus mozgalom (755. k. 1. §)
- Motu proprio** motu proprio (műfaj), saját kezdeményezésre (intézkedésről 38. k., 63. k. 1. §,
455. k. 1. §, 1444. k. 2. §)
- mulcta**, ae, f.; ~ pecuniaria: pénzbüntetés (1489. k.)
- mulcto**, 1 pénzbüntetéssel sújt (1488. k. 1. §)
- munia**, nium, n. (munera) tisztség, feladatok (407. k. 3. §)
- munus**, eris, n. feladat (40. k., 116. k. 1. §, 145. k. 1. § tágabb, mint az officium)
- mutuum**, ui, n. kölcsön (1284. k. 2. § 5)

N

- nationalis**, e országos; seminarium ~ e: országos szeminárium (295. k. 1. §); consociatio ~: országos társulás; sanctuarium ~e: országos kegyhely
- nativus**, 3; ius ~um: született jog (362. k.)
- naturalis**, e természetes; lex ~: természeti törvény (100. k. 1.); ~ aequitas: természetes méltányosság (1148. k. 3. §); ius ~e: természetjog
- nefas**, n. tilos (927. k., 983. k. 1. §)
- neglegentia**, ae, f. gondatlanság (67. k. 2. §)
- neglego**, 3 elmulaszt, (hanyagságból 436. k. 1. § 2)
- negli...** lásd negle...
- negotiatio**, onis, f. üzleti tevékenység, üzletelés (286. k., 947. k.)
- negotium**, ii, n. ügylet, ügy (119. k., 140. k. 1. §); CIC-en kívül: ~ iuridicum: jogügylet; ~ maior: nagyobb ügy (595. k. 1. §)
- neophytus**, i neofita, újonnan megtért (101. k. 1. §, 789. k., 1042. k. 3)
- nocumentum**, i, n. kár (703. k.)
- nomen**, inis, n. név; ~ine (gen.): vki nevében (képviselőként, rá nézve jogkövetkezménnyel 118. k., 371. k. 1-2. §); ~ine Ecclesiae: az egyház nevében (116. k. 1. §); Nomen divinum: Isten neve (segítségül hívása 1609. k. 3. §, 1612. k. 1. §)
- nominatim** kifejezetten, megnevezve (9. k., 134. k. 3. §)
- nominatio**, onis, f. **1.** nevezés (bemutatáshoz hasonló 377. k. 5. §); **2.** kinevezés (gyámoké 98. k. 2. §; pápai 404. k. 3. §)
- norma**, ae, f. **1.** szabály (144. k. 2. §, tac. 35); **2.** ad normam (gen.): vmi előírása szerint (42. k., 221. k. 3. §); ad ~m canonum: a kánonok szerint (23. k.); ad ~m constitutionum: a szabályzat szerint (581. k.); ad ~m iuris: a jog szerint (30. k.); ad ~m iuris peculiaris: a külön jog szerint (344. k. 2); ad ~m iuris proprii: a saját jog szerint (307. k. 3. §); ad ~m legum liturgicarum: a liturgikus törvények szerint (437. k. 2. §); ad ~m praescriptorum: az előírások szerint (116. k. 1. §); ad ~m statutorum: a szabályzat szerint (120. k. 1. §)
- notarius**, ii, m. jegyző (55. k.)
- notificatio**, onis, f. közlés, értesítés (700. k., 1509. k. 2. §)
- notifico**, 1 közöl (47. k.)
- notitia**, ae, f. (gen.) értesülés vmiről (40. k., 158. k. 1. §)
- notorie** közismerten (171. k. 1. § 4)
- notorius**, 3 közismert (15. k. 2. §)
- novitiatus**, us, m. novíciátus (tac. 641)
- novitius**, ii, m. novícius (tac. 646)
- noxius**, 3 ártalmas, káros (83. k. 2. §, 1740. k.)
- nullitas**, atis, f. semmisség, érvénytelenség (1061. k. 3. §); ~ matrimonii: a házasság érvénytelensége (1100. k., tac. 1671)
- nullus**, 3 semmis, érvénytelen (10. k.)
- nuntio**, 1 hirdet (771. k. 1. §)
- nuntium**, ii, n. hír (771. k. 2. §)
- nuntius**, ii, m. hír, üzenet (528. k. 1. §); CIC-en kívül: Nuntius: pápai követ, nuncius
- nuptiae**, arum, f. házasság (530. k. 4., 1093. k.)
- nupturiens**, entis, m. f. házasulandó (1112. k. 2. §)
- nuptus**, 3 házas, férjnél lévő (877. k. 2. §)
- nutus**, us, m. intés; ad ~um: belátása szerint (682. k. 2. §)

O

- oblatio**, onis, f. adomány felajánlása, adomány (531. k., 1181. k., 1267. k. 1.§)
- obligatio**, onis, f. kötelezettség (57. k. 3. §, 71. k., tac. 208)
- obligatorius**, 3 kötelező (büntetés 1315. k. 3. §)
- obligo**, 1 kötelez (8. k. 2. §)
- obliquus**, 3; ~a linea: oldalág (rokonságé 108. k. 3. §)
- obnoxius**, 3 alárendelt, alávetett (397. k. 1. §); dispensationi ~: felmenthető (86.k.)
- oboedientia**, ae, f. engedelmesség (egyházi előjáró iránt 199. k. 7., 273. k.; evangéliumi tanács 573. k. 2. §, 601. k.)
- obreptio**, onis, f. hamis állítás (kérelemben 63. k. 2. §)
- obrogo**, 1 módosít (53. k., 1739. k.); CIC-en kívül: hatályon kívül helyez (a kérdés újra szabályozásával)
- obsequium**, ii, n. engedelmesség, meghajlás (218. k., 752. k.)
- obsequor**, 3 követ (buzdítást, tanácsot 1749. k.)
- observantia**, ae, f. megtartás, követés; ~ legum: a törvények megtartása (31. k. 1. §)
- observatio**, onis, f. megtartás (1249. k.)
- observator**, oris, m. megfigyelő (363. k. 2. §, 463. k. 3. §)
- observo**, 1 megtart, követ (174. k. 3. §, 850. k.)
- obsessus**, i, m. megszállott (1172. k. 1.§)
- obstetrix**, icis, f. bába, szülésznő (1548. k. 2. § 1)
- obstinatus**, 3 makacs (913. k., 1007. k.)
- obsto**, 1 akadályoz, útjába áll (55. k., 96. k.)
- obstringo**, 3 kötelez (643. k. 1. §, 1634. k. 2. §)
- obtempero**, 1 engedelmeskedik (1371. k. 2)
- obvius**, 3 nyilvánvaló (1654. k. 1. §)
- occasio**, onis, f. alkalom; ~ne (gen.): vmi alkalmából (282. k. 2. §)
- oculto**, 1 elrejt (1391. k. 1)
- occultus**, 3 rejtett, titkos (1030. k., 1048. k.)
- octiduum**, ui, n. nyolc nap (159. k., 177. k. 1. §)
- oeconomicus**, 3 gazdasági (637. k.); consilium a rebus ~cis: gazdasági tanács
- oeconomus**, i, m. vagyonkezelő, gondnok (239. k. 1. §)
- oecumenicus**, 3 ökumenikus (256. k. 2. §, 755. k. 1. §)
- oecumenismus**, i, m. ökumenizmus (383. k. 3. §)
- offero**, 3 felajánl (276. k. 2. § 2)
- officialis**, is, m. tisztségviselő (309. k., 324. k. 1. §); Officialis: bírósági helynök, официális (1420. k. 1. §)
- officium**, ii, n. **1.** hivatal (44. k., 145. k. 2. §); vi ~ii: hivatalánál fogva; ~ ecclesiasticum: egyházi hivatal (145. k.) **2.** feladat (96. k., 1136. k. tac. 1676); kötelesség (211. k.); **3.** istentiszteleti cselekmény; (plur.): liturgikus szolgálat (556. k.); rég.: zsolozsma; **4.** rég.: Sanctum Officium: Szent Officium
- omissio**, onis, f. mulasztás (1328. k. 2. §); ~ debita diligentiae: a kötelező gondosság elmulasztása (1321. k. 2. §)
- omitto**, 3 mulaszt (365. k. 2. §)
- onera Missarum** misekötelezettség(ek) (199. k. 5)
- onerosus**, 3 terhes, terhet jelentő (82. k., 398. k.);
- onus**, eris, n. teher, kötelesség (121. k.)
- oportet**, 2 kell (kötelező formula 1337. k. 2. §)

oppono, 3 ellenvet, ellenvetést jelent be (1449. k. 3. §, 1677. k. 4. §)

opportune, megfelelően (873. k. 1. §)

opportunus, 3 alkalmas (182. k. 2. §); megfelelő (535. k. 4. §); kellő (269. k.2)

opportunitas, atis, f. alkalom (916. k.); pro opportunitate: alkalmasint

oppositio, onis, f. ellenvetés, ellenvetés bejelentése (1462. k. 1. §); CIC-en kívül: ~ tertii in
causa: harmadik személy ellenvetése, közbelépése az ügyben

optio, onis, f. optálás (350. k. 5. §); igénylés (350. k. 6. §)

opto, 1 kíván (111. k. 1. §)

P

- paciscor**, 3 egyezkedik (perben 1485. k., 1488. k. 1. §)
- pactio**, onis, f. megállapodás, kiegyezés (1488. k. 1. §)
- paenitens**, entis, m. bűnbánó (961. k.); gyónó (980. k.)
- paenitentia**, ae, f. bűnbánat (603. k. 1. §, 1184. k. 1. §); rég. és büntetőjogban: vezeklés (tac. 1339, 1343. k.); elégtétel; gyónás (1234. k. 1. §); sacramentum ~ae: bűnbánat szentsége
- paenitentialis**, e bűnbánati (1211. k., 1249. k.); CIC-en kívül: libri ~les: vezeklési könyvek
- Paenitentiaria**, ae, f. Penitenciária (Apostoli 64. k., 1048. k.)
- paenitentiarius**, 3; canonicus ~: penitenciárius kanonok (478. k. 2. §); CIC-en kívül: ~ Maior: Nagypenitenciárius, Főpenitenciárius (az Apostoli Penitenciária bíboros vezetője)
- pallium**, ii, n. pallium (355. k. 2. §, 437. k.)
- papalis**, e pápai; clausura ~: pápai klauzúra (667. k. 3. §); Secretaria Papalis: Pápai Titkárság, Államtitkárság (360. k.)
- par**, paris azonos (774. k. 2. §); ~ ad (acc.): képes vmire (644. k.); ~i gradu: azonos ütemben (1463. k. 2. §)
- paratus**, 3 kész vmire (271. k. 1. §, 982. k.)
- parens**, entis, f. m. szülő (ma: nagyszülő nem); 1917-es CIC-ben: szülő, nagyszülő
- pareo**, 2 engedelmeskedik (590. k. 2. §)
- paritas**, atis, f. egyenlőség (szavazatoké 119. k.)
- parochus**, i, m. plébános (89. k.); ~ loci: helyi plébános (107. k. 2. §); ~ proprius: saját plébános (107. k. 3. §)
- paroecia**, ae, f. plébánia (közösség tac. 515); ~ propria: saját plébánia (1121. k. 3. §)
- paroecialis**, e plébániai; administrator ~: plébániai kormányzó
- paroecianus**, i, m. plébániai hívó (1741. k. 3)
- pars**, partis, f. **1.** rész (95. k. 2. §); ~ dispositiva: rendelkező rész (605. k.); **2.** fél (személy, pl. házasfél 1057. k. 1. §); ~ baptizata: megkeresztelt fél (1059. k.); ~ non baptizata: meg nem keresztelt fél (1086. k. 3. §); ~ catholica: katolikus fél (112. k. 1. § 3); ~ non catholica: nem katolikus fél (1118. k. 1. §); ~ conversa: megtért fél (1145. k. 1. §); ~ oratrix: kérelmező fél (1703. k. 1. §); (peres) fél; ~ actrix: felperes (1660. k.); ~ adversa: másik fél (1551. k.); ~ conventa: alperes (1476. k.); ~ in causa: peres fél (tac. 1476); ~ laesa: sértett fél (125. k. 2. §)
- particularis**, e **1.** részleges; ius -e: részleges jog; lex ~: részleges törvény; casus ~: részleges eset; concilium ~e: részleges zsinat; **2.** ecclesia ~: részegyház
- passivus**, 3 passzív; ius electionis ~um: passzív választójog; vox ~a: passzív szavazati jog
- pastor**, oris, m. pásztor; ~ sacer: szent pásztor, felszentelt pásztor; ~ animarum: lelkipásztor; ~ Ecclesiae: az egyház pásztora; ~ proprius: saját pásztor
- pastoralis**, e lelkipásztori; ~ actio: lelkipásztori tevékenység; consilium ~e: pasztorális tanács; ~ cura: lelkipásztori gondoskodás; ministerium ~e: lelkipásztori szolgálat; munus ~e: lelkipásztori feladat, tisztség; ratio ~: lelkipásztori indok
- pater**, tris, m. apa
- Pater, tris, m.** atya; ~ Conciliaris: zsinati atya; ~ Cardinalis: bíboros atya; Deus ~: Atyaisten
- paterfamilias**, patrisfamilias, m. családapa (1284. k. 1. §)
- paternitas**, atis, f. apaság (877. k. 2. §)
- patrius**, 3 lingua ~: hazai nyelv
- Patriarcha**, ae, m. pátriárka (438. k.)
- patriarchalis**, e pátriárkai (350. k. 3. §)
- patrimonialis**, e vagyoni (121. k.); iura ~ lia: vagyoni jogok

- patrimonium**, ii, n. **1.** vagyon (1283. k. 3. §); ~ stabile: állandó vagyon, törzsvagyon (1285. k.); **2.** örökség; ~ philosophicum: filozófiai örökség; ~ instituti: az intézmény öröksége (578. k., 631. k. 1. §)
- patrinus**, i, m. **1.** keresztszülő (851. k. 2); **2.** keresztapa (873. k.); **3.** bérmaszülő (892. k.)
- patrocinium**, ii, n. **1.** gondoskodás, pártfogás (357. k. 2. §); **2.** jogvédelem (1489. k.); gratuitum ~: ingyenes jogvédelem (1649. k. 1. § 3)
- patronus**, i, m. jogvédő, védő ügyvéd (1490. k., 1701. k. 2. §)
- pectus**, oris, n. in ~ore: szívében, keblében (bíborosi kinevezésről 351. k. 3. §)
- peculiaris**, e külön, különös; ius ~e: külön jog (346. k. 1-2. §)
- peculiariter**, különösen (53. k.)
- pecuniarius**, 3 pénz-; poena ~a: pénzbüntetés; mulcta ~a: pénzbírság (1488. k. 1. §, 1489. k.)
- pensio**, onis, f. **1.** nyugdíj (668. k. 3. §, 1746. k.); **2.** díjazás (1331. k. 2. § 5)
- penuria**, ae, f. ~ sacerdotum: paphiány (517. k. 2. §)
- peregrinans**, antis, m. f. zarándok (1233. k.)
- peregrinatio**, onis, f. zarándoklat (961. k. 1. § 2)
- peregrinus**, i, m. idegen (100. k.)
- peremptio**, onis, f. megszűnés; ~ instantiae: a perfolymat megszűnése, elévülése (1525. k.)
- peremptorius**, 3 **1.** exceptio ~a: pergátló kifogás (1462. k. 1-2. §); **2.** terminus ~: záros (jogvesztő) határidő (1484. k. 2. §)
- periculum**, i, n. veszély; ~ mortis: halálveszély (87. k. 2. §, 530. k. 2)
- perimo**, 3 megszűnik, elévül (1520. k.)
- periodus**, i, f. tartam, időtartam, időszak (441. k. 4)
- peritia**, ae, f. **1.** jártasság (218. k., 1064. k.); **2.** szakértői vizsgálat (1581. k. 2. §); **3.** szakértői vélemény
- peritus**, i, m. szakértő (258. k.)
- periurium**, ii, n. hamis eskü (1368. k.)
- permanens**, entis állandó; diaconatus ~: állandó diakonátus (236. k.); consilium ~: állandó bizottság (452. k. 2. §)
- permissio**, onis, f. engedély (1131. k.)
- permitto**, 3 megenged, engedélyez (701. k.)
- perpetuo** örökösen (1019. k. 1. §)
- perpetuus**, 3 örök; votum ~um: örök fogadalom (607. k. 2. §); incorporatio ~a: örökös taggá válás (723. k. 3. §); poena ~a: örökre szóló büntetés; professio ~a: örök fogadalomtétel (623. k.)
- persevero**, 1 kitart (336. k.); peccato ~: kitart a bűnben (1007. k.)
- persona**, ae, f. személy; in ~ Christi: Krisztus személyében (1008. k.); ~ iuridica: jogi személy (4. k.); ~ iuridica collegialis: testületi jogi személy (120. k. 2. §); ~ iuridica ecclesiastica: egyházi jogi személy (264. k. 2. §); ~ iuridica privata: magán jogi személy (118. k.); ~ iuridica publica: hivatalos jogi személy (121. k.); ~ moralis: erkölcsi személy (113. k. 1. §); ~ physica: természetes személy (tac. 96); ~ privata: magánszemély (1269. k.); ~ publica: hatósági közeg; hivatalos személy (1540. k. 1. §); ~ religiosa: szerzetesi személy (akár természetes, akár jogi 1427. k. 3. §)
- personalis**, e személyi; lex ~: személyi jellegű törvény (13. k. 2. § 1); Ordinarius ~: személyi ordinárius (1110. k.); parochus ~: személyi plébános; praelatura ~: személyi prelatúra (294. k.); votum ~e: személyi fogadalom (1192. k. 3. §); actio ~: személyi kereset; separatio ~: személyi különválás (1692. k. 1. §)
- personalitas**, atis, f. személyiség (116. k. 2. §)
- personalitas iuridica** jogi személyiség (117. k.)
- personaliter** személyesen (833. k.)
- persona standi in iudicio** perbeli cselekvőképesség; legitima ~: perlési képesség (1505. k. 1. §)

- pertinacia**, ae, f. makacsság, makacs kitartás (1326. k. 1. § 1)
- perinaciter** makacsul (1371. k. 1)
- pertinax**, acis makacs (751. k.)
- pertineo**, 2 **1.** tartozik vhová, vmihez (111. k. 1. §); **2.** tartozik vkire (699. k. 2. §)
- perturbatio**, onis, f. zavar; -mentis: lelki zavar (1324. k. 1. § 2); ~ ordinis: rendezés (1339. k. 2. §)
- petitio**, onis, f. kérés, kérelem, kérvény; ~ restitutionis in integrum: az előbbi állapotba való visszahelyezés iránti kérelem (1445. k. 1. § 1); ~ actoris: a felperes kérelme (perben 1494. k. 1. §); ~ oralis: szóbeli kérés (perben) szóban előadott kereset (1503. k. 1. §)
- petitum**, i, n. kért dolog (perben 1641. k. 1)
- peto**, 3 **1.** kér; causa petendi: jogcím (kérése perben 1641. k. 1. §); **2.** (acc.) megy vhová (356. k.)
- physice** fizikailag; ~ impossibilis: fizikailag lehetetlen (844. k. 2. §)
- physicus**, 3 fizikai, testi (795. k.); infirmitas ~a: fizikai betegség (689. k. 2. §); vis ~a: fizikai kényszer, erőszak (1370. k. 3. §)
- pietas**, atis, f. jámborság, vallásosság; ~ popularis: népi vallásosság (1234. k. 1. §)
- pius**, 3 jámbor, kegyes, vallásos; domus ~a: vallásos ház (936. k.); causa ~a: kegyes célú adomány, kegyes cél (956. k., 1302. k. 1. §); locus ~: vallásos hely (958. k. 1. §); opera ~: vallásos cselekedetek (1245. k.); ~ voluntas: kegyes intézkedés, kegyes célú intézkedés (1302. k. 2. §); ~ fundatio: kegyes alapítvány (1303. k. 1. § 1); legatum ~um: kegyes célú hagyomány (1413. k. 2. §)
- placeo**, 2 (dat.) elfogad (döntést 119. k. 1-2)
- plenarius**, 3 teljes, plenáris; conventus ~: teljes ülés (451. k.); indulgentia ~a: teljes bűcsú (993. k.); concilium ~um: plenáris zsinat, nemzeti zsinat
- plenus**, 3 teljes, betöltött; ~um exercitium iurium: a jogok teljes gyakorlása (98. k. 1. §); ~o iure: teljes joggal (178. k.); ~a potestas (336. k.); teljes hatalom; ~a communio: teljes közösség (383. k. 3. §); ~a imputabilitas: teljes beszámíthatóság; ~a fides: teljes bizonyító erő; ~a probatio: teljes bizonyíték (1679. k.)
- poena**, ae, f. **1.** büntetés; ~ facultativa: fakultatív büntetés (1727. k. 1. §); ~ determinata: meghatározott büntetés; ~ latae sententiae: önmagától beálló büntetés (1318. k.); ~ ferendae sententiae: utólag kimondandó büntetés (1314. k.); ~ expiatoria: jóvátévő büntetés (tac. 1336); ~ medicinalis: gyógyító büntetés (cenzúra 1312. k. 1. § 1); ~ iusta: megfelelő büntetés (1371. k.); **2.** teher, szankció; sub ~ nullitatis: érvénytelenség terhe alatt (1598. k. 1. §)
- poenalis**, e büntető; ius ~e: büntetőjog; translatio ~: büntető áthelyezés (1336. k. 1. § 4); remedium ~e: büntető óvintézkedés (tac. 1339); actio ~: büntető kereset (1344. k. 3. §); processus ~: büntetőeljárás (tac. 1717); causa ~: büntető ügy (19. k.); iudicium ~e: büntető per (1726. k.); lex ~: büntető törvény (tac. 1313); praeceptum ~e: büntető parancs; sanctio ~: büntető rendelkezés, szankció (1311. k.)
- ponens**, entis, m. előadóbíró
- pontificalia**, ium, n. **1.** főpapi jelvények (366. k. 2. §); **2.** főpapi szertartások (390. k., 408. k. 1. §)
- pontificatus**, us, m. pápaság, pápai tisztség (332. k. 1. §)
- pontificius**, 3 pápai; Missio ~a: pápai követség, képvislet (363. k. 2. §); Legatio ~: pápai követség, képvislet (366. k. 1); Legatus ~: pápai követ (362. k.); Pontificia Opera Missionalia: Pápai Missziós Művek (791. k. 2); institutum iuris ~ii: pápai jogú intézmény (593. k.); mandatum ~um: pápai megbízás (1013. k.); litterae ~ae: pápai levél (367. k.)
- populus**, i, m. nép; Missa pro ~o: a népért végzendő mise (549. k.); ~ Dei: Isten népe (tac. 204)
- positivus**, 3 pozitív; dubium ~um: pozitív kétség (144. k.); lex ~a: tételes törvény (199. k. 1); actus ~ voluntatis: pozitív akarati tett (1101. k. 2. §); ius divinum ~um: tételes isteni jog (1165. k. 2. §); ius ~um: tételes jog

- possessio**, onis, f. birtoklás (76. k. 2. §); **captio canonicae** ~nis: kánoni birtokbavétel (hivatalé 382. k. 4. §)
- possessor**, oris, m. birtokos (1515. k.)
- possessorius**, 3; **actio** ~a: birtokkereset (1500. k.)
- postulatio**, onis, f. felmentéskéréssel egybekötött választás (tac. 180); posztuláció
- postulatus**, 3 felmentéskéréssel megválasztott személy (182. k. 3. §)
- postulo**, 1 **1.** felmentéskéréssel választ (181. k. 2. §); **2.** megkíván (127. k. 3. §, 1748. k.)
- potestas**, atis, f. hatalom; ~ **administrativa**: közigazgatási hatalom (1400. k. 2. §); ~ **civilis**: világi hatalom (285. k. 3. §); ~ **delegata**: megbízotti hatalom (137. k. 2. §); ~ **ecclesiastica**: egyházi hatalom (1375. k.); ~ **executiva**: végrehajtói hatalom (30. k.); ~ **iudicialis**: bírói hatalom (469. k.); ~ **iurisdictionis**: joghatósági hatalom (129. k. 1. §); ~ **legislativa**: törvényhozói hatalom (94. k. 3. §); ~ **ordinaria**: rendes hatalom (138. k.); ~ **ordinis**: rendi hatalom (292. k.); ~ **regiminis**: kormányzati hatalom (tac. 129)
- praecatechumenatus**, us, m. előkatekumenátus (788. k. 1. §)
- praecaveo**, 2 megelőz (pl. bűncselekményt 1312. k. 3. §; 1733. k. 1. §)
- praecedentia**, ae, f. elsőbbség (1609. k. 3. §)
- praecedo**, 3 megelőz (időben 147. k.); rég.: megelőz (rangsorban)
- praeceptivus**, 3 parancsoló (1344. k.)
- praeceptum**, i, n. parancs (49. k.); ~ **poenale**: büntető parancs (tac. 1313)
- praedicatio**, onis, f. prédikáció, szentbeszéd, hirdetés, (igéé 761. k., tac. 762)
- praefectura apostolica** apostoli prefektúra (368. k.)
- Praefectus apostolicus** apostoli prefektus (371. k. 1. §)
- praeiudicialis**, e quaestio ~: előzetes kérdés (perben 1675. k. 1. §)
- praeiudicium**, ii, n. sérelem, hátrány (80. k. 3. §)
- praelatura personalis** személyi prelatúra (tac. 294)
- praelatura territorialis** területi prelatúra (368. k.)
- Praelatus**, i, m. **1.** prelátus, (prelatúra vezetője); **2.** prelátus (tágabb értelemben „főpap” 353. k. 4. §); **3.** CIC-en kívül: ~ **Suae Sanctitatis**: pápai prelátus
- praeparatorius**, 3 előkészítő (1002. k.)
- praerequisitum**, i, n. előzetes követelmény (tac. 1033)
- praerogativa**, ae, f. kedvezmény; ~ **honoris**: tiszteletbeli elsőbbség, megtiszteltetés (438. k.)
- praescribo**, 3 **1.** előír (1205. k.); **2.** (pass.) elévül, elbirtoklást szenved
- praescriptio**, onis, f. elévülés, elbirtoklás (82. k.)
- praescriptum**, i, n. előírás; ~ **canonis**: a kánon előírása (29. k.); ~ **iuris**: a jog előírása (136. k.); ~ **legis**: a törvény előírása (1414. k.); ~ **statutorum**: a szabályzat előírása (321. k.)
- praesentans**, antis, m. f. bemutató (682. k. 1. §)
- praesentatio**, onis, f. bemutatás **1.** (hivatal betöltésekor 158. k.); **2.** (leiraté 69. k.)
- praesentatus**, 3 bemutatott személy (163. k.)
- praesentia**, ae, f. jelenlét; ~ **Christi**: Krisztus jelenléte (940. k.); ~ **partium**: a felek jelenléte (1568. k.)
- praesento**, 1 bemutat (leiratot 68. k.; személyt hivatalra 159. k.; személyt keresztre 872. k.)
- praeses**, sidis, m. elnök; ~ **Concilii**: a zsinat elnöke; ~ **coetus**: a csoport elnöke; ~ **collegii**: a testület elnöke (166. k. 1. §); ~ **Conferentiae Episcoporum**: a püspöki konferencia elnöke (377. k. 3. §); ~ **electionis**: a választás elnöke (173. k. 2. §); ~ **tribunalis collegialis**: a társas bíróság elnöke (1428. k. 1. §); CIC-en kívül: ~ **Facultatis**: (egyházi) fakultás elnöke; abbas ~: főapát
- praestans**, antis (abl.) kiváló vmiben (228. k. 2. §)
- praestatio**, onis, f. szolgáltatás (1650. k. 2. §)
- praestituo**, 3 kitűz, előre kiszab (1516. k.)
- praestitutus**, 3 kitűzött, kiszabott (114. k. 3. §)

- praesto**, 1; operam ~: fáradozik vmin (820. k.)
praesto esse (dat.): rendelkezésére áll vkinek (334. k.)
praesul, (Praesul) ~ sulis, m. főpásztor (448. k. 2. §; 455. k. 2. §)
praesum, esse (dat.) **1.** vezet vmit, élén áll vminek (230. k. 3. §, 239. k. 1. §); **2.** elnököl (442. k. 2. §)
praesumo, 3 vélelmez (21. k.)
praesumptio, onis, f. vélelem; ~ iuris: jogvélelem (1585. k.); rég.: ~ iuris et de iure: megdönthetetlen jogvélelem
praesumptus, 3 vélelmezett; processus ~ae mortis: holtak nyilvánítási eljárás, holtak nyilvánításért folyó eljárás; declaratio de ~a morte: holtak nyilvánítási nyilatkozat (1707. k. 1. §)
praeterlapsus, 3 eltelt (527. k. 3. §)
praetextus, us, m. ürügy (1387. k.)
praevaleo, 2; ~ contra (acc.): érvénye van vmivel szemben, erősebb vminél (26. k., 53. k.)
praevenio, 4 megelőz
praeventio, onis, f. megelőzés (bírói illetékesség meghatározásakor 1415. k.)
praeventia socialis társadalombiztosítás (1274. k. 2. §)
praevideo, 2 **1.** előre lát (1323. k. 3); **2.** rendelkezik (317. k. 1. §)
praevius, 3 előzetes; consensus ~: előzetes beleegyezés (297. k.); petitio ~a: előzetes kérelem (1034. k. 1. §); approbatio ~a: előzetes jóváhagyás (775. k. 2. §); investigatio ~a: előzetes vizsgálat (tac. 1717); ~a rationum redditio: előzetes számadás (1652. k.)
praxis, is, f. gyakorlat; közigazgatási gyakorlat (19. k.)
presbyter, eri, m. áldozópap, pap; ~ Cardinalis: presbiter bíboros
presbyteralis, e **1.** áldozópapi; **2.** presbiteri (bíborosok rendje); **3.** Consilium ~e: papi szenátus (350. k.)
presbyteratus, us, m. áldozópapság (546. k.)
presbyterium, ii, n. papság, papok összessége (245. k. 2. §)
pretiosus, 3 értékes; res ~a: értékes dolog (638. k. 3. §)
Primas, atis, m. primás; Abbas ~: primás apát
primatus, us, m. primátus (pápáé 1273. k.)
princeps, cipis első; fő; sedes ~: főszékhely (625. k. 2. §)
principalis, e fő; causa ~: főügy (1588. k.)
principatus, us, m. főség (333. k. 1. §)
prior, prius előbbi, korábbi (20. k., 21. k.)
Prior, ris, m. CIC-en kívül: szerzetes előljáró, házfőnök, prior
prioritas, atis f. elsőbbség (precedencia terén 350. k.)
pristinus, 3 előző (684. k. 2. §)
privatim magánúton (1158. k. 2. §)
privatio, onis, f. megfosztás (196. k.)
privatus, i, m. magánszemély (36. k. 1. §)
privatus, 3 magán; bonum -um: magánérdek (1559. k.); consociatio ~a: magántársulás (321. k.); conventio ~a: magánmegállapodás; oratorium ~um: magánkápolna; persona ~a: magánszemély (116. k. 1. §); sacellum ~um: magán házikápolna (1226. k.); votum ~um: magánfogadalom (1196. k.)
privilegiarius, i, m. a kiváltság birtokosa (84. k.)
privilegiatus, 3 rég.: kiváltságolt, kiváltsággal ellátott (dolog); altare ~um: kiváltsággal ellátott oltár
privilegium, ii, n. kiváltság; **1.** ~ personale: személyi kiváltság (78. k. 2. §); ~ reale: dologi kiváltság (78. k. 3. §); ~ locale: helyhez fűződő kiváltság; ~ apostolicum: apostoli kiváltság,

- pápai kiváltság (199. k. 2); **2.** ~ fidei: a hit kiváltsága (házasság bontásakor 1150. k.); ~ paulinum: privilegium paulinum (házasság bontásakor 1147. k.)
- Pro-Praefectus**, i, m. helyettes prefektus (apostoli prefektus széküresedése esetére kinevezett helyettese 420. k.)
- pro-praeses** -idis, m. helyettes elnök (452. k. 1-2. §)
- Pro-Vicarius**, ii, m. helyettes vikárius **1.** ~ apostolicus: helyettes apostoli vikárius (apostoli 420. k.; vikáriátusban széküresedéskor ideiglenesen kormányoz); **2.** rég. Magyarországon: ~ generalis: helyettes általános helynök, provikárius
- probabilis**, e valószínű; dubium ~e: valószínű kétség (144. k.)
- probatio**, onis, f. **1.** bizonyíték (50. k., 1428. k. 3. §); **2.** bizonyítás (1539. k., 1547. k.); ~ per documenta: okirati bizonyítás; ~ per testes: tanú általi bizonyítás; tanúbizonyítás **3.** jóváhagyás (322. k. 2. §); **4.** próba, próbaidő (szerzetes és hasonló intézményekben 684. k. 2. §)
- probatorius**, 3 bizonyítási; periodus ~ a: bizonyítási szakasz (1596. k. 3. §)
- probo**, 1 **1.** bizonyít; **2.** jóváhagy (352. k. 2-3. §)
- procedo**, 3 **1.** eljár; **2.** ~ ad (acc.): hozzáfog vmihez (177. k. 2. §); **3.** ~ ex (abl.): kiindul, fakad vmiből (675. k. 2)
- procedura**, ae, f. eljárás (1341. k., tac. 1740)
- processio**, onis, f. körmenet (530. k. 6, 944. k. 1-2. §)
- processualis**, e eljárási, eljárásjogi; **1.** lex ~: eljárási törvény; **2.** actus ~: perbeli (eljárási) cselekmény (1466. k.)
- processus**, us, m. eljárás; ~ informativus: információs eljárás (364. k. 4); ~ dimissionis: elbocsátási eljárás (697. k.); ~ iudicialis: peres eljárás (1713. k. 3. §); ~ documentalís: okirati eljárás (tac. 1686); ~ praesumptae mortis: holtak nyilvánítási eljárás (tac. 1707); ~ contentiosus ordinarius: rendes egyházi peres eljárás (1656. k. 1. §); ~ contentiosus oralis: szóbeli egyházi peres eljárás (1627. k.); ~ poenalis: büntetőeljárás (tac. 1717); acta ~: az eljárás iratai
- proclamo**, 1 kihirdet (176. k.)
- procuratio**, onis, f. ~ suffragiorum: korteskedés (626. k.)
- procurator**, oris, m. képviselő (310. k.; perben 1447. k.); ~ ad lites: perbeli képviselő (tac. 1481)
- procuro**, 1 **1.** gondoskodik vmiről (661. k.); **2.** abortum ~: magzatelhajtást végez (1041. k. 4, 1398. k.)
- productio**, onis, f. ~ documentorum: az okiratok felmutatása, bemutatása (1544. k.)
- profanatio**, onis, f. megszenteltségtelenítés (938. k. 3. §)
- profano**, 1 megszenteltségtelenít (1376. k.)
- profanus**, 3 **1.** profán (279. k. 1. §); **2.** közönséges (1171. k.); usus ~: profán célra való használat
- profero**, 3 **1.** mond (1369. k., 907. k.); orationes ~: könyörgéseket mond; **2.** sentetiam ~: ítéletet hoz (1668. k. 1. §)
- professio**, onis, f. **1.** foglalkozás (281. k. 3. §, 512. k. 2. §); **2.** vállalás (fogadalommal); ~ consiliorum evangelicorum: az evangéliumi tanácsok vállalása (573. k. 1. §); **3.** fogadalomtétel; ~ religiosa: szerzetesi fogadalomtétel (654. k., 1198. k.); ~ perpetua: örök fogadalomtétel; ~ temporaria: ideiglenes fogadalomtétel; **4.** ~ fidei: hitvallás (205. k., 380. k., 833. k.)
- professus**, 3 fogadalmas (266. k. 2. §); ~ a votis perpetuis: örök fogadalmas (668. k. 4. §)
- profugus**, i, m. menekült (568. k.)
- prohibeo**, 2 tilt (1722. k.)
- prohibitio**, onis, f. tilalom, eltiltás (1170. k.)
- proles**, is, f. gyermek (111. k. 1. §)

- promissio**, onis, f. ígéret; ~ baptismalis: keresztségi ígéret, fogadalom (889. k. 2. §); ~ matrimonii: házassági ígéret (1062. k. 1-2. §)
- promissorius**, 3 ígérő; iusiurandum ~ um: ígérő eskü (1202. k.)
- promotio**, onis, f. kinevezés; -ne antiquior: akit előbb neveztek ki (415. k.)
- promotor**, oris, m. előmozdító (835. k. 1. §, 605. k.)
- promotor iustitiae** ügyész (1430. k.)
- promulgatio**, onis, f. kihirdetés (törvényé 8. k. 2. §)
- promulgo**, 1 kihirdet (törvényt 7. k.)
- pronuntiatio**, onis, f. döntés; ~ sententiae: az ítélet kimondása (1517. k.)
- propinqui**, orum, m. hozzátartozók (1001. k.)
- propono**, 3 javasol (159. k.); előterjeszt, előad, beterjeszt (227. k., 301. k. 1. §, 1460. k. 1. §)
- propositio**, onis, f. **1.** beterjesztés (57. k. 2. §); **2.** előadás (761. k.); nova ~ causae: perújrafelvétel (1644. k. 1. §)
- propositum**, i, n. szándék, elhatározás (578. k.)
- proprietas**, atis, f. **1.** tulajdonság, sajátosság (706. k. 1); ~ essentialis matrimonii: a házasság lényegi tulajdonsága (1056. k.); **2.** tulajdonjog (1284. k. 2. § 2)
- proprius**, 3 saját; Episcopus ~: saját püspök; ius ~um: saját jog; Ordinarius ~: saját ordinárius; parochus ~: saját plébános
- prorogatio**, onis, f. meghosszabbítás (határidőé 1465. k. 3. §)
- prorogo**, 1 **1.** meghosszabbít (határidőt 635. k. 2. §); **2.** kiterjeszt (illetékességet, joghatóságot 1445. k. 3. § 2)
- proscribo**, 3 megbélyegez (754. k.)
- prosequor**, 3 **1.** követ, kísér, folytat (212. k. 1. §; fellebbezést a felsőbb bírónál 1633. k.); **2.** követ (jogszokást, parancsot)
- Proto-diaconus**, i protodiakónus bíboros (355. k. 2. §)
- provideo**, 2 **1.** gondoskodik (195. k., 231. k. 2. §); **2.** betölt (hivaltal 157. k.)
- provincia**, ae, f. **1.** tartomány (ált. 242. k. 1. §); **2.** egyháztartomány (önmagában is 377. k. 3. §, 437. k. 1. §); ~ ecclesiastica: egyháztartomány (431. k.); **3.** tartomány (szerzetes intézményé 622. k.)
- provincialis**, e **1.** tartományi; **2.** Superior Provincialis: tartományfőnök (1427. k. 1. §); **3.** Concilium -e: tartományi zsinat
- provisio**, nis, f. **1.** betöltés, (hivatalé tac. 146); ~ canonica: kánoni betöltés; **2.** ~ accepti et expensi: költségvetés (1284. k. 3. §); **3.** intézkedés(48. k.)
- provisorius**, 3 ideiglenes (1650. k. 2. §)
- provocatio**, onis, f. folyamodás (Szentszékhez 1417. k. 2. §; felsőbb bírósághoz 1644. k. 2. §)
- publicatio**, onis, f. közzététel (351. k. 2. §); ~ actorum: a periratok közzététele; (tac. 1598); rég.: ~ processus: perközzététel; ~ sententiae: az ítélet közzététele (1630. k. 1. §)
- publice** nyilvánosan; a communionem Ecclesiae ~ deficio: az egyház közösségét nyilvánosan elhagyja (194. k. 1. § 2); ~ fidem catholicam abicio: a katolikus hitet nyilvánosan elveti (316. k. 1. §)
- publico**, 1 kihirdet (351. k. 2. §); közzétesz (1600. k. 3. §)
- publicus**, 3 nyilvános; officium -um: közhivatal (289. k. 2. §); cultus ~: nyilvános istentisztelet (301. k. 1. §); Auctoritas ~a: állami hatóság (362. k.); persona iuridica ~a: hivatalos jogi személy; consociatio ~a: hivatalos társulás (313. k.); bonum ~um: közjó (1348. k.); documentum ~um: közokirat (1541. k.); votum ~um: nyilvános fogadalom (654. k.); persona ~a: hivatalos személy (1540. k. 1. §)
- putativus**, 3 vélt, putatív (házasságról 1061. k. 3. §)

Q

quaestio, onis, f. kérdés; perben: ~ principalis: főkérdés (1587. k.); ~ incidens: mellékes kérdés (1589. k. 1.§)

quaestus, us, m. bevétel (493. k.); ~ um facere: hasznot húz (1385. k.)

qualificatus, 3 minősített; testis ~: minősített tanú (1573. k.)

quasi-domicilium, ii, n. pótlakóhely (100. k.)

quasi-paroecia, ae, f. kváziplébánia (516. k.)

querela nullitatis semmisségi panasz (1619. k.)

R

radix, icis, f. gyökér; sanatio in ~e: gyökeres orvoslás (házasságé 1161. k.)

ratio, onis, f. indok (65. k. 2. §); ~nem habeo (gen.): tekintettel van vmire, vmit figyelembevesz; ~ne (gen.): tekintettel vmire, vmi alapján; ~nem reddo: számot ad (1301. k. 2. §, 1287. k.); ~nes: számadás; ~nes rerum agendarum: lefolyási rend (95. k. 1. §); ~nes agendi: működési elvek (94. k. 1. §); ~ administrationis: számadás a vagyonkezelésről (319. k. 2. §); usus ~nis: az értelem használata (11. k.); ~ gravis: súlyos ok, súlyos indok (318. k. 1. §); ~ gravissima: igen súlyos ok, igen súlyos indok (55. k.); ~ institutionis sacerdotalis: papnevelési szabályzat (241. k. 2. §); ~ procedendi: eljárási mód (tac. 1732); ~ vitae: életmód (713. k. 2. §)

rationaliter ésszerűen; ~ praesumo: ésszerűen vélelmez (390. k.)

rationalis, e ésszerű; ~ causa: ésszerű ok (90. k. 1. §)

ratus, 3 jóváhagyott, megkötött; ~um habeo: jóváhagy (344. k. 2); matrimonium ~um: megkötött házasság (1141. k.)

realis, e dologi; actio ~: dologi kereset (1270. k.); privilegium -e: dologi kiváltság (78. k. 3. §); votum ~e: dologi fogadalom (1192. k. 3. §)

recedo, 3 felhagy; ~a (abl.): felhagy vmivel; ~a contumacia: felhagy a makacssággal (1347. k. 2. §); ~a religione colenda: felhagy a vallás gyakorlásával (528. k. 1. §)

receptio, onis, f. felvétel; ~ ordinis: a rend felvétele; ~ sacramentorum: a szentségek felvétele (777. k. 2); CIC-en kívül: recepció (jogszabályé)

recessus, us, m. ~ spiritualis: lelki gyakorlat (276. k. 2. § 4, 663. k. 5)

recidivus, 3 visszaeső (1488. k. 1. §)

recipio, 3 felvesz, (316. k. 1. §, 6. k. 1. § 3); ~ notitiam: értesül (417. k.); munus ~: tisztséget elfogad, elvállal (671. k.)

recognitio, onis, f. felülvizsgálás, átdolgozás (314. k.); ~ iudicialis: bírói szemle (tac. 1582)

reconciliatio, onis, f. kiengesztelődés (960. k.); kiegyezés (1713. k.)

reconcilior, 1 ~ cum Ecclesiae: az Egyházzal kiengesztelődik (959. k.)

reconventionalis, e ~ actio: viszontkereset (1494-1495. k.)

rector, oris, m. rektor; ~ ecclesiae: a templom igazgatója, templomigazgató (tac. 556); ~ seminarii: a szeminárium rektora (261. k.); ~ universitatis: az egyetem rektora (833. k. 7)

recurro, 3 felfolyamodik (415. k.)

recursus, us, m. felfolyamodás; ~ hierarchicus: hierarchikus felfolyamodás (1736. k.)

recusatio, onis, f. elutasítás, visszautasítás (pl. bíró, ügyész ellen 1449-1451. k.)

reductio, onis, f. **1.** ~ Ecclesiae ad usus profanos: templom közönséges használatra való átengedése (1238. k. 2. §); **2.** ~ onerum Missarum: a misekötelezettségek leszállítása (1308. k. 1. §); **3.** rég.: ~ ad statum laicem: laicizálás

reformatio, 1 megváltoztat, (pl. ítéletet 1639. k. 1. §)

refundo, 3 megtérít (kiadást 1571. k.)

regimen, inis, n. kormányzat, irányítás (94. k. 1. §); potestas ~ inis: kormányzati hatalom (tac. 129)

regio, onis, f. vidék, régió (294. k.); ~ ecclesiastica: egyházi régió (tac. 431, 433-434. k.)

rego, 3 irányít, kormányoz (370. k.)

regula, ae, f. szabály (95. k., 372. k. 1. §); pro ~: általában (431. k. 2. §); rég.: regula (a szerzetesi szabályzat egy formája)

regularis, e szabályozott; canonicus ~: szabályozott kanonok (613. k. 1. §); rég.: clericus ~: szabályozott pap (egy fajta szerzetes)

regulariter rendszeresen (1464. k.)

reicio, 3 elvet, visszautasít, elutasít (1506. k.)

- reincidentia**, ae, f. visszaesés (a büntetésbe 1357. k. 2. §)
- relatio**, onis, f. **1.** kapcsolat (364. k. 3); **2.** jelentés (399. k. 1. §)
- relativus**, 3 viszonylagos; incompetencia ~a: viszonylagos illetéktelenség (1407. k. 2. §);
impotentia ~ a: viszonylagos impotentia
- relator**, oris, m. előadóbíró (tac. 1428., 1429. k., 1609. k. 3. §)
- relaxatio**, onis, f. **1.** kötelező erő felfüggesztése (85. k.); **2.** pihenés (1247. k.)
- relegatio**, onis, f. elűzés (412. k.)
- religio**, onis, f. **1.** vallás (364. k. 6); **2.** vallásosság (683. k. 1. §, 1191. k. 1. §); **3.** rég.: szerzet
- religiose** gondosan (767. k. 4. §)
- religiosus**, i, m. szerzetes (személy 607. k.1. §, 661. k.); ~ a votis perpetuis: örökfogadalmas szerzetes
- religiosus**, 3 **1.** szerzetes; institutum ~ um: szerzetes intézmény (103. k.); **2.** vallási
- reliquia**, ae, f. ereklye (tac. 1186)
- remedium poenale** büntető óvintézkedés (1312. k.)
- remissio**, onis, f. elengedés, (büntetésé 992. k.)
- remitto**, 3 **1.** utal (pl. a másik jogrend normájára 22. k.); **2.** elenged (bünt 963. k.; kötelezettséget 1203. k.; büntetést 1354. k. 1. §); **3.** visszaküld (1654. k. 2. §, 1669. k.)
- remotio**, onis, f. elmozdítás (430. k. 2. §)
- remotus**, 3 távol tartott; ~o scandalo: a botrány távol tartásával (933. k.)
- removeo**, 2 elmozdít (pl. feladatkörből, hivatból); elhárít, távol tart (1125. k. 1, 1600. k. 1. § 2)
- remuneratio**, onis, f. díjazás (263. k.)
- renovatio**, onis, f. megújítás; (fogadalomtételé 657. k. 1. §; beleegyezésé 1156. k. 1. §)
- renovo**, 1 megújít (889. k. 2. §)
- renuntiatio**, onis, f. lemondás (80. k.); ~ instantiae: elállás a pertől (1724. k.)
- renuo**, 3 megtagad, vonakodik (776. k.)
- reparatio**, onis, f. helyrehozás; ~ iustitiae: az igazságosság helyreállítása; ~ scandali: a botrány helyrehozása (695. k. 1. §); ~ damni: a kár helyrehozása (1357. k. 2. §)
- repello**, 3 visszavet (pl. tanút, képviselőt 1549. k.)
- replico**, 1 viszontválaszt ad (1603. k. 3.§)
- repraesento**, 1 képvisel (118. k., 499. k., 1419. k. 2. §)
- reprobo**, 1 elvet (5. k. 1. §); consuetudo reprobata: elvetett szokás
- repudio**, 1 elvet, elutasít (751. k.)
- reputo**, 1 tart, vél vminek (1460. k. 3. §)
- requiro**, 3 megkövetel, kíván (199. k. 6); ~ itur: szükséges (124. k. 1. §, 150. k.)
- requisitum**, i, n. követelmény, megkívánt tulajdonság (831. k. 2. §)
- res**, rei, f. dolog; adiuncta rerum: dologi körülmények (83. k. 2. §); natura rei: a dolog természete (8. k. 1. §); universitas rerum: dolgok összessége (115. k. 1. §); ~ iudicata: ítélt dolog, jogerő, jogerős ítélet (1641. k.); ~ temporalis: anyagi dolog (327. k.); Res Publica: állam
- resarcio**, 4 megtérít (1499. k.)
- rescindo**, 3 megsemmisít (jogcselekményt, utólag 125. k. 2. §)
- rescissorius**, 3; actio ~a: megsemmisítési kereset (126. k. 2. §)
- rescriptum**, i, n. leirat (tac. 59)
- reservo**, 1 fenntart (pl. jogot, felmentést, büntetés elengedését 14. k.)
- reservatio**, onis, f. fenntartás (1354. k. 3. §)
- residentia**, ae, f. helybenlakás (543. k. 2. § 1)
- residentialis**, e; officium ~e: helybenlakási kötelezettséggel járó hivatal (283. k. 1. §); rég.: episcopus ~: megyéspüspök; CIC-en kívül: sedes ~: valóságos püspöki szék (nem címzetes)
- resipiscentia**, ae, f. javulás (1347. k. 1. §)
- resipisco**, 3 jó útra tér, megjavul (1394. k. 1. §)

- resoluto iure** (gen.) vki jogának megszűntével (33. k. 2. §)
- resolvo**, 3 megold (perkérdést 1587. k.)
- respicio**, 3 (acc.) vonatkozik vmire (1. k., 9. k.)
- respondeo**, 2 **1.** felel, válaszol (183. k. 2. §); **2.** megfelel vminek (173. k. 2. §, 1304. k. 1. §); **3.** felel vmiért (anyagilag 639. k.); felelősséggel tartozik; **4.** alperesként részt vesz a perben (1478. k. 3-4. §)
- responsabilitas**, atis, f. felelősség (781. k.)
- responsio**, onis, f. **1.** válasz (ált.); **2.** válasz (a védelmekre és az észrevételekre a per vitájában 1603. k. 1. §)
- responsum**, i, n. válasz (57. k. 2-3. §); rég. és CIC-en kívül: válasz (a Szentszék központi hatóságaitól általános kötelező erővel, egyedi eset kapcsán)
- restitutio**, onis, f. **1.** kártérítés (1289. k.); **2.** ~ iustitiae: az igazságosság helyreállítása (695. k. 1. §); **3.** ~ in integrum: az előbbi állapotba való visszahelyezés (tac. 1641, 1645)
- restringo**, 3 megszorít, (felhatalmazást 764. k.)
- resumo**, 3 folytat (pert 1518. k. 1)
- retentio**, onis, f. ~ muneris: a tisztség megtartása (1381. k. 2. §)
- reticentia**, ae, f. ~ veri: az igazság elhallgatása (63. k. 1. §)
- retineo**, 2 megtart, magánál tart (1367. k.)
- retracto**, 1 visszavon (feljelentést 982. k.; ítéletet 1626. k. 2. §)
- retributio**, onis, f. díjazás (281. k. 1. §)
- retrorsum**; ~ valet: visszamenő hatálya van (16. k. 2. §)
- retrotractio**, onis, f. visszamenő jelleg, visszamenő hatás (1161. k.)
- reus**, rei, m. **1.** tettes (1314. k.); **2.** vádlott (489. k. 2. §, 1348. k.); **3.** rég.: alperes
- Revelatio**, onis, f. kinyilatkoztatás (252. k. 1. §)
- revelatio**, onis, f. leleplezés, felfedés (984. k. 1. §, 1455. k. 1. §)
- revivisco**, 3 feléled (szokás 5. k. 1. §; kiváltság 78. k. 3. §)
- revocatio**, onis, f. **1.** visszavonás (törvényé 21. k., 33. k. 2. §; közigazgatási intézkedése 47. k.; kiváltságé 79. k.; megbízásé 142. k. 1. §); **2.** visszahívás (pápai követé 362. k.)
- rite** szabályszerűen, kellően (56. k.)
- ritualis**, e Ecclesia ~: rítus szerinti egyház (111. k. 1. §); Ecclesia ~ sui iuris: jogilag önálló (saját jogú) rítus szerinti egyház (112. k. 1. §)
- ritus**, us, m. **1.** rítus, rítus szerinti hovatartozás, rítus szerinti közösség (450. k., 479. k. 2. §); ~ catholicus: katolikus rítus (923. k.); ~ orientalis: keleti rítus (1015. k. 2. §); ~ proprius: saját rítus (214. k.); **2.** rítus, szertartás (2. k., 112. k. 2. §, 206. k. 2. §, 1119. k., 1167. k. 2. §, 1211. k., 1229. k., 1237. k. 1. §)
- rogo**, 1 kér; rogatur: kéretik, szíveskedjék, fel van kérve (401. k., 538. k.)
- Romanus Pontifex** római pápa
- Rota Romana** Rota Romana, a római Rota (1443. k.)
- rotalis**, e rotai (1445. k. 1. § 1)
- rubrica**, ae, f. rubrika (929. k.)
- rursus** ismét (161. k. 2. §)

S

- sacellum**, i, n. házikápolna (934. k. 1. § 2); ~ *privatum*: magán házikápolna (1226. k.)
- sacer**, *cra*, *crum* szent (dologi minőség); *ritus* ~: szent szertartás (206. k. 2. §); ~a *liturgia*: szent liturgia; ~a *disciplina*: szent tudomány (218. k.), szent fegyelem; ~i *Pastores*: szent pásztorok, felszentelt pásztorok; ~a *Traditio*: szent hagyomány; ~a *studia*: szent tanulmányok; ~um *Collegium*: Szent Kollégium, bíborosi testület; ~ae *missiones*: népmisszió; ~a *Synaxis*: szentáldozás (914. k.); ~a *res*: szent dolog; ~a *reliquia*: szent ereklye; ~a *imago*: szentkép; ~a *aedes*: szent épület; ~a *bona*: szent javak, dolgok; ~a *celebratio*: szent szertartás, cselekmény; *tempus* ~um: szent idő; *communicatio in* ~is: szent dolgokban való közösködés; *minister* ~: szent szolgálatra rendelt személy (tac. 232); *locus* ~um: szent hely (tac. 1205); *ministerium* ~um: szent szolgálat (1722. k.); *ordo* ~: szent rend (289. k. 1. §); *vinculum* -um: szent kötelék (720. k.); *Sacra Communio*: szentáldozás; ~a *ordinatio*: felszentelés (259. k. 2. §); ~a *Scriptura*: Szentírás (252. k. 2. §); ~a *supellex*: szent szerek; szent felszerelés (555. k. 3. §); rég.: ~um *Palatium*: pápai palota (azelőtt császári)
- sacerdos**, *otis*, m. pap
- sacramentale**, *is*, n. szentelmény (tac. 1166)
- sacramentalis**, e szentségi (914. k.)
- sacramentum**, i, n. szentség (tac. 840)
- sacrificium**, *ii*, n. áldozat; ~ *eucharisticum*: eucharisztikus áldozat, szentmise (904. k.)
- sacrilegus**, 3 szentségtörő (1367. k.)
- sacrum**, i, n. **1.** szent rend; *in sacris constitutus*: szent rendben lévő; **2.** CIC-en kívül: mise, szentmise; **3.** szent dolog (szentség, szertartás)
- saecularis**, e világi; *clericus* ~: világi klerikus (278. k. 1-2. §); *institutum* ~e: világi intézmény (710. k.); *clerus* ~: világi klérus
- saecularitas**, *atis*, f. evilági jelleg (szemben a szerzetesivel 712. k.)
- saecularisatio**, *onis*, f. szekularizáció (szerzetes világi állapotba helyezése 684. k. 2. §); CIC-en kívül: szekularizáció (egyházi javak világi kézbe juttatása)
- saeculum**, i, n. **1.** világ (710. k.); **2.** CIC-en kívül: ~a: örökkévalóság; *in* ~a: mindörökké
- salus animarum** a lelkek üdvössége (747. k. 2. §)
- salvus**, 3 (abl.) fenntartva, tiszteletben tartva, épségben hagyva; ~o *canone*: a kánon tiszteletben tartásával (766. k.); ~o *iure*: a jog tiszteletben tartásával (64. k.); ~o *praescripto* (gen.): vmi előírásának fenntartásával (65. k. 1. §); ~o *praescripto canonis*: fenntartva a kánon előírását (106. k.)
- sanabilis**, e orvosolható; ~ *nullitas*: orvosolható semmisség (1622. k.)
- sancitus**, 3 szavatolt (207. k. 2. §, 578. k.)
- Sancta Sedes** Szentszék (87. k. 2. §)
- sancte** szentül, sértetlenül (747. k. 1. §)
- sanctificatio**, *onis* f. megszentelés (710. k.)
- sanctio**, *onis*, f. szankció; ~ *poenalis*: büntető rendelkezés (1311. k.)
- sanctitas**, *atis*, f. szentség (személyi tulajdonság 276. k. 1. §); ~ *loci*: a hely szentsége (1211. k.)
- sanctuarium**, *ii*, n. kegyhely (1230. k.)
- Sanctus**, i, m. szent (ember 1186. k.)
- sano**, 1 orvosol (1619. k.)
- sanus**, 3 egészséges (478. k. 1. §); ~ a *doctrina*: kifogástalan tan (521. k. 2. §)
- sarcio**, 4 megtérít (kárt 1515. k.)
- satago**, 3 eleget tesz (529. k. 1. §)
- scandalum**, i, n. botrány (703. k.)

scheda, ae, f. ~ citatoria: idézés (1510. k.)

schisma, matis, n. szakadás, szakadárság (751. k., 1041. k. 2)

schismaticus, 3 szakadár (1364. k. 1. §)

schola, ae, f. iskola (tac. 796)

scriptor, ris, m. szerző (830. k. 3. §)

scriptum, i, n. irat; in ~o, scripto, in ~is (1265. k. 1. §): írásban

scriptura, ae, f. **1.** írás (483. k. 1. §); **2.** irat (486. k. 3. §)

Sacra Scriptura Szentírás

scrutator, ris, m. szavazatszedő

scrutinium, ii, n. **1.** szavazás (szavazási menet; 119. k. 1-2); **2.** vizsgálat (1025. k.)

scrutor 1 megvizsgál (173. k. 2. §)

secessus, us, m. elkülönülés; ~ a mundo: a világtól való elkülönülés (603. k. 1. §)

secretaria, ae, f. titkárság; ~ generalis permanens: állandó általános titkárság (szinódusé 348. k. 1. §); ~ generalis: általános titkárság (püspöki konferenciáké 451. k.)

Secretaria Status Államtitkárság

secretarius, ii, m. titkár; Secretarius generalis: általános titkár (szinódusé 348. k. 1. §); ~

generalis: általános titkár (püspöki konferenciáké 452. k. 1. §); ~ curiae: (egyházmegyei)

hivatal titkára (482. k. 3. §); CIC-en kívül: Secretarius Status: Államtitkár

secreto titokban, titkosan; matrimonium ~ celebrandum: titkos házasságkötés (tac. 1130)

secretum, i, n. titok; sub ~o: titokban (titoktartás terhe alatt); observantia ~i: a titok megtartása; violatio ~i: a titoktartás megszegése; ~ pontificium: pápai titok (tartás)

secretus 3 titkos; archivum ~um: titkos levéltár; archivum ~um curiae: az egyházmegyei hivatal titkos levéltára; suffragatio ~a: titkos szavazás

sectio, nis, f. **1.** részleg (312. k. 2. §); **2.** Sectio: szakasz (CIC-ben)

sector 1 követ

secumfero, ferre maga után von; jár vmivel

secundus 3 második; ~a instantia: másodfok; ~ae instantiae: másodfokú (bíró, bíróság); ~ gradus: másodfok; tribunal ~i gradus: másodfokú bíróság

securitas, ~tis f. **1.** biztonság; **2.** ~ socialis: társadalombiztosítás (231. k. 2. §; 1274. k. 2. §)

sedes, is f. székhely; ~ princeps: főszékhely; habitationis ~: lakás (402. k. 1. §); ~ confessionalis: gyóntatóhely (964. k.); ~ episcopalis: a püspöki szék; ~ metropolitana: érseki szék, metropolitai szék; ~e vacante: a szék megüresedése idején; ~e impedita: a szék akadályoztatása idején; ~ tribunalis: a bíróság székhelye, helyisége; Prima Sedes: az Első Szék (a pápa 1404. k.)

Sedes Apostolica Apostoli Szentszék

sedulo gondosan

seiunctus, 3 különvált; fratres -i: különvált testvérek (825. k. 2. §)

seligo, 3 kiválaszt, választ

semel egyszer

seminarium, ii, n. szeminárium, papnevelő intézet; ~ maius: nagyszeminárium (235. k. 1. §); ~ minus: kisseminárium (234. k.); ~ interdioecesanum: egyházmegyei közti szeminárium

senatus, us, m. szenátus (püspöké 495. k. 1. §)

senior, ius idősebb (életkor szerint)

sensibilis, 2 érzékelhető (834. k. 1. §)

sensus, us m. **1.** jelentés; ~u proprio: sajátos értelemben (94. k. 1. §); **2.** érzék, érzés (855. k.); ~ responsabilitatis: felelősségérzet

sententia, ae f.: **1.** vélemény (19. k., 127. k. 3. §); **2.** ítélet; latae ~ae: önmagától beálló; ferendae ~ae: utólag kimondandó; ~ arbitralis: választott bírói ítélet (1716. k.); ~ condemnatoria: (el)marasztaló ítélet (489. k. 2. §, 1333. k. 2. §); rég.: ~ declaratoria: megállapító ítélet; ~

definitiva: perdöntő ítélet; ~ interlocutoria: közbeszóló ítélet (mellékes ügyben 1589. k. 1. §); ~ iudicialis: bírói ítélet (290. k. 1)

seorsim külön

seorsum félrevonulva (1668. k. 1. §)

separatim külön (1651. k.)

separatio, nis f. **1.** különválás (házastársaké 104. k., tac. 1141); **2.** elkülönülés (a világtól 607. k. 3. §); **3.** kiválás (tagé az intézményből tac. 684)

sepultura, ae f. temetés

sepelio 4 temet (földbe 1176. k. 3. §)

sequela Christi Krisztus követése

sequestratio nis f. zár alá vétel

sequor, qui **1.** (acc.) követ vkit, vmit (78. k. 2. §, 577. k.); **2.** következik; **3.** bekövetkezik; effectu secuto: bekövetkezése után, sikeresen

serius 3 komoly

serius később (1462. k. 1. §; 1646. k. 2. §)

servo 1, **1.** megtart (jogszályt, előírást, megállapodást: 1119. k.); servatis, servandis: az előírások (szabályok) megtartásával, a megfelelő szabályok megtartásával, megtartva a megtartandókat; servatis de iure servandis: a jog előírása szerint; eleget téve a jogi előírásoknak; **2.** tart, megtart (titkot: 471. k. 2); **3.** megőriz (305. k. 1. §); őriz (491. k. 1. §)

servitium, ii n. szolgálat; ~ Ecclesiae: az egyház szolgálata (609. k. 2. §); ~ Ecclesiae particularis: a részegyház szolgálata (az inkardináció alapja 266. k. 1. §)

Servus Dei Isten szolgálója (akinek kanonizációja folyamatban van 1403. k. 1. §)

sessio, nis f. ülés (szinódusé 462. k. 2. §); ~ ad litem contestandam: perfelvételi tárgyalás (1677. k. 2. §)

sigillum, i n. **1.** pecsét (535. k. 3. §); **2.** ~ sacramentale: szentségi pecsét (gyónási titok 983. k. 1. §)

Signatura Apostolica Apostoli Szignatúra (legfelsőbb bíróság 1416. k.)

significatio, nis f. **1.** jelentés (17. k., 851. k. 2); **2.** megjelölés, feltüntetés (489. k. 2)

significo 1 jelez, közöl

signum, i n. **1.** jel (ált. 1101. k. 1 §); **2.** ~ sacrum: szent jel (1166. k.)

silentium, ii n. **1.** csend (603. k. 1. §); **2.** hallgatás (hatóságé 1145. k. 1. §); **3.** CIC-en kívül: ~ administrativum: közigazgatási hallgatás

sileo 2 hallgat, nem szól (1281. k. 2. §); nem intézkedik (1506. k.)

simonia, ae f. (simónia)

simoniace simóniás úton, simóniával

simplex, icis egyszerű; electio ~: egyszerű (megerősítésre nem szoruló) választás (147. k.); ~ impedimentum: egyszerű akadály (1040. k.); convalidatio ~: egyszerű érvényesítés (házasságé tac. 1156); votum ~: egyszerű fogadalom (1192. k. 2. §)

simpliciter egyszerűen; ~ impeditus: egyszerűen (egyszerű akadállyal) akadályozott (1042. k.)

simul egyszerre; együtt; egyszerre

simulo 1 színlel (1379. k.); CIC-en kívül: matrimonium ~: házasságkötést színlel (vö. 1101. k.)

singillatim egyenként

singularis, e **1.** egyedi; decretum ~e: egyedi határozat; praeceptum ~e: egyedi parancs; actus administrativus ~: egyedi közigazgatási intézkedés; **2.** különleges (1318. k.); ~i ratione: különösképpen (794. k. 1. §)

singuli (ae, ~ a) ~orum (arum) az egyes (emberek); minden egyes (ember)

singulus 3 **1.** az egyes; ut ~os: külön-külön, mint egyént (119. k. 3); in ~ is casibus: egyedi esetekben (137. k. 3. §); **2.** minden (237. k. 1. §, 242. k. 1. §, 246. k. 5. §); omnes et ~i: minden egyes (455. k. 4. §)

sino 3; megenged, enged

- sisto** 3; se ~ : megjelenik (pl. bíróságon 1593. k. 1. §)
- situs** 3; fekvő, található vhol; *ratione rei sitae*: a dolog fekvése címén (1410. k.)
- socialis**, e **1.** társadalmi, szociális; *praeventia* ~: társadalombiztosítás (231. k. 2. §, 1274. k. 2. §); *adscientia* ~: szociális gondoskodás (281. k. 2. §); *condiciones* ~es: társadalmi viszonyok; *iustitia* ~: társadalmi igazságosság; *coetus* ~: társadalmi csoport; *ordo* ~: társadalmi rend; **2.** közösségi (304. k. 1. §); **3.** *instrumentum communicationis* ~: tömegtájékoztatási eszköz
- societas**, tis, f. társulat, társaság; ~ *vitae apostolicae*: az apostoli élet társasága; ~ *civilis*: világi társadalom (797. k.); polgári társaság
- socio** 1; *sibi* ~: (társként) maga mellé vesz (a bérálás kiszolgáltatására 884. k. 2. §)
- sodalis**, is, m. tag (pl. szerzetes intézményé, incorporációval)
- soleo** 2 szokik, szokott
- solidalis**, e egyetemleges (1637. k. 2. §)
- solidum**; *in* ~: egyetemlegesen
- solidus** 3 szilárd; ~a *doctrina*: szilárd tan; ~a *materia*: szilárd anyag
- sollemne**, is n. **1.** formáság; **2.** *intra Missarum* ~ia: mise keretében (1010. k.)
- sollemnis**, e ünnepélyes; *magisterium* ~e: ünnepélyes tanítóhivatal (750. k.); *votum* ~e: ünnepélyes fogadalom (492. k. 2. §)
- sollemnitas**, tis f. **1.** ünneplés (353. k. 4. §); nagy ünnep (389. k.); **2.** főünnep (1251. k.); **3.** ~tes: alakszerűségek, formaságok
- sollicitatio**, nis, f. csábítás (gyóntató részéről bűnre 982. k.)
- sollicite** szorgalmasan, gondosan
- sollicito** 1 buzdít, (276. k. 2. § 5); csábít (1387. k.)
- solliciudo**, inis, f. gond (529. k. 1. §); gondoskodás (1348. k.)
- sollicitus** 3; ~ *sum*: gondja van vmire
- solus** 3 egyedül csakis; ~a *Sedes Apostolica*: csakis az Apostoli Szentszék (pl. 1167. k. 1. §)
- olutio**, nis f. **1.** felbontás (házasságé 1085. k. 2. §, 1432. k.) **2.** megoldás (1446. k. 2. §, 1733. k.) **3.** teljesítés (1290. k.)
- solvo**, 3 **1.** felbont (házasságot 1123. k., 1143. k. 1. §); **2.** megold, eldönt (ügyet: 1583. k. 1. § stb.) **3.** teljesít, fizet (791. k. 4)
- sordidus** 3; *usus* ~: szennyhasználat (szent helyé 1222. k.)
- sortior**, 4 keletkezik (107. k. 1. §); *effectum* ~: hatást vált ki (190. k. 3. § stb.)
- spatium**, ii, n. (idő)tartam
- specialis**, e külön, különös, különleges; *decretum* ~e: külön határozat; *delegatio* ~: különös megbízás (1111. k. 2. §); *lex* ~: külön törvény (335. k. stb.); ~ *licentia*: külön engedély (1289. k.); *mandatum* ~e: különleges megbízás (134. k. 3. §); *norma* ~: különleges előírás (1691. k.)
- specialiter** külön (8. k. 1. §, 26. k. stb.); különlegesen (574. k. 2. §)
- speciatim** különösen, különösképpen (233. k. 1. §)
- species**, iei, f. **1.** látszat (634. k. 2. §, 947. k.); **2.** fajta (tac. 1417. k.); **3.** szín (eucharisztikus 899. k. 1. §, 925. k.); **4.** *in* ~e: különösen (tac. 822, tac. 1083, tac. 1496); **5.** *facti* ~: tényállás (1612. k. 2. §)
- specificus** 3 sajátos; *interrogationes* ~ *ae*: részleges kérdések (az általános kérdések ellentéte a kihallgatáson: 1563. k.); *in forma* ~a: különleges jelleggel (formában) (pápai megerősítésről 1405. k. 2. §)
- spectabilis**, e **1.** látható (1234. k. 2. §); **2.** rég.: tekintetes
- specto**, 1 (acc.) **1.** tartozik vmihez (207. k. 2. §); vonatkozik vmire (243. k.); **2.** tartozik vkire (323. k. 2. §, 470. k., 584. k., 1206. k., 1652. k. 3. §)

- spiritualis**, e lelki, finis ~: lelki cél; formatio ~: lelki nevelés; vita ~: lelki élet; gratia ~: lelkiekre vonatkozó kegyintézkedés (306. k.), lelki kegy; recessus ~: lelkigyakorlat (276. k. 2. § 4); exercitium ~e: lelkigyakorlat; bonum ~e: lelki jav; res ~: lelki dolog
- spiritus**, us, m.; ~ instituti: az intézmény szelleme (szerzetesjogban 652. k. 2. §)
- spolium**, ii n. birtokelvonás (1410. k.)
- spondeo** 2 kötelez; se ~ere: kötelezi magát (1283. k. 1)
- sponsalia**, orum (ium), n. (plur.) eljegyzés
- sponsor**, oris m. felelős (548. k. 3. §)
- sponsus**, i, m. vőlegény; (plur.) ~i: jegyesek
- sponte** önként, ~ sua: önként
- stabilio**, 4 meghatároz (271. k. 1. §)
- stabilis**, e tartós, állandó; patrimonium ~e: állandó vagyon, törzsvagyon; patronus ~: állandó védő (1490. k.)
- stabilitas**, atis, f. állandóság (522. k.)
- stabilliter** tartósan
- stadium**, ii, n. állapot; ~ causae: az ügy állása, az ügy szakasza; ~ processus: az eljárás vmely pontja, állapota
- statim** azonnal
- statuens**, entis, m. kibocsátó (rendelkezése); resolutio iure ~tis: a kibocsátó jogának megszűntével
- statuo**, 3 elrendel, megállapít, meghatároz, kiad (előírást)
- status**, us, m. **1.** állapot; ~ vitae: életállapot; ~ clericalis: klerikusi állapot; ~ personarum: a személyek állapota; ~ liber: szabad állapot; ~ oeconomicus: gazdasági helyzet; ~ valentudinis: egészségi állapot; **2.** állam (Secretaria Status)
- statutum**, i, n. szabályzat (94. k.); ~ dioecesanum: egyházmegyei rendszabály (548. k. 1. §)
- sterilitas**, tis, f. meddőség, terméketlenség (nőé és férfié egyaránt)
- stilus**, i, m. hivatali ügyintézési szokások (63. k. 1. §); rég.: ~ curiae: hivatali ügyintézési szokások
- stipendium**, ii n. fizetés (1333. k. 4. §); rég.: misepénz
- stipes**, itis m. **1.** törzs (rokonság számításában 108. k.); **2.** -ites: (az oltár) törzse (1236. k. 1. §)
- stips**, stipis, f. miseadomány
- sto** 1 áll; ~ in iudicio: részt vesz a perben (cselekszik); persona standi in iudicio: perlési képesség, perképesség; legitima persona standi in iudicio: perlési képesség (perbeli jogképesség, cselekvőképesség és kereseti jog 1505. k. 1. §); ~ decreto: alkalmazkodik vmely határozathoz, megtart vmely határozatot; ~ consuetudini: alkalmazkodik vmely szokáshoz, megtart vmely szokást (952. k. 3. §); ~ mandatis: rendelkezéseket követ (730. k.)
- stricte** szorosan, szoros értelemben; ~ interpreto: szorosan értelmez (138. k.); institutio ~ pastoralis: a szó szoros értelmében vett pasztorális oktatás
- strictus** 3 szoros; ~ae interpretationi subsum: szoros értelemben magyarázandó
- studium**, ii, n. **1.** tanulás, tanulmány(ok); universitas ~orum: egyetem; curriculum ~orum: tanulmányi idő, a tanulmányok; ~a sacra: szent tanulmányok; ~a superiora: felsőfokú tanulmányok; ratio ~orum: tanulmányi rend (736. k. 2. §); institutum ~orum superiorum: felsőoktatási intézmény; moderator ~orum: tanulmányi vezető (261. k. 1. §); **2.** fáradozás, igyekezet (1733. k. 1. §)
- suadeo** 2 **1.** ajánl, javasol (921. k. 2. §); **2.** indokol; necessitas suadet: szükséges, a szükség indokolja; adiuncta suadent: a körülmények indokolják
- suasio**, nis, f. buzdítás (1749. k.)
- Subdecanus**, i, m.: alldékán (bíborosi testületé 352. k.)
- subdelegatio**, ~ onis, f. almegebízottnak való továbbadás (hatalomé 137. k. 2. §); szubdelegáció
- subdelego** 1 almegebízottat állít, almegebízottnak továbbad (hatalmat)

- subdelegatus** 3; potestas ~a: almegebízotti hatalom
- subditus**, i, m. alárendelt; rég.: alattvaló; ~ proprius: a saját alárendeltje
- subdo** 1 alárendel, alávet (590. k. 1. §)
- subdolus** 3 ravasz, megtévesztő (1564. k.)
- subduco**, 3; sese ~ : kivonja magát (665. k. 2. §)
- subeo**, 4 elszenved; patrimonium immutationem subit: a vagyonban változás megy végbe (1283. k. 3)
- subicío**, 3 alávet; (pass.) alá van rendelve (12. k. 3. §)
- subiectio**, nis, f. alárendeltség (751. k.)
- subiectivus** 3 alanyi; ius ~um: alanyi jog
- subiectum**, i, n. alany
- submissio**, nis, f. alárendelés, alávetés
- submoveo** 2 megszüntet (5. k. 1. §, 1494. k. § 1)
- subornatio**, onis, f. befolyásolás (1600. k. 1. § 2)
- subreptio**, onis, f. szubrepció, az igazság elhallgatása (kérvényben: 63. k. 1. §)
- subrogo**, 1 helyettesít, felcserél
- subscribo**, 3 aláír
- subscriptio**, nis, f. aláírás
- subsídium**, ii, n. segítség, segédeszköz; (anyagi) támogatás (1262. k.)
- subsigno** 1 aláír (1105. k. 3. §)
- subsistentia**, ae, f. ellátás (megélhetés: 195. k.)
- subsisto**, 3 fennáll (204. k. 2. §)
- substantialis**, ~e lényegi; forma ~: lényegi forma; error ~: lényegi tévedés; mutatio ~: lényeget érintő, lényegi változás
- substantialiter** a lényeget illetően
- substituto**, 3 helyettesít, helyébe állít
- substitutio**, nis, f. helyettesítés, helyettes állítása (43.k.)
- substitutus**, i, m. helyettes
- subsum**, subesse alá van rendelve vkinek, vminek; strictae interpretationi ~: szorosan értelmezendő (18. k., 36. k. 1. §, 92. k.)
- subtraho** 3 elvon, elvisz (428. k. 2. §)
- suburbicarius**, 3 Róma környéki (egyházmegyéről 350. k. 1. §)
- subventio**, nis, f. támogatás (anyagi); ~ rogata: kért támogatás (az egyház részére a hívőktől 1262. k.)
- succedo**, 3 követ (tiszttségben, funkcióban)
- successio**, nis, f. 1. utódlás; ius ~nis: utódlási jog (403. k.); 2. CIC-en kívül: öröklés
- successive** 1. egymás után (141. k.); 2. pótlólag (háramlás alapján 165. k.)
- successivus** 3; dispensatio quae tractum habet ~um: ismétlődő kötelezettségek alóli felmentés (93. k.)
- successor**, oris, m. utód (Szent Péteré 330. k.); jogutód (44. k., 125. k. 2. §)
- succubo**, 3; in iudicio ~ : elveszti a pert (1649. k. 1. § 4)
- sufficiens**, tis elégséges; ~ rationis usus: az értelem elégséges használata (11. k., 1095. k. 1.)
- sufficienter** eléggé
- suffraganeus**, ei, m. szuffragáneus (a metropolitának alárendelt püspök)
- suffraganeus** 3 alárendelt, szuffragáneus (püspök)
- suffragatio**, nis, f. szavazás
- suffragium**, ii, n. 1. szavazat; 2. szavazati jog; ~ deliberativum: döntési szavazati jog; ~ consultivum: tanácsadói szavazati jog; 3. könyörgés (994. k.)
- suffragor**, 1 (dat) ajánl, kedvez vkinek, alkalmazható vmire (1407. k. 2.§)
- summa**, ae f. összeg, pénzüsszeg

summarie röviden, sommásan

summarius 3 rövidített; modus procedendi ~: rövidített eljárás (1144. k.2.§)

summarium, i, n. összefoglalás (489. k.2.§)

summatim röviden

summus 3 legfőbb, legnagyobb

Summus Pontifex pápa

sumptus, us, m. költség

supellex, supellectilis; sacra ~: szent felszerelések

Superior, is m. előljáró; ~ domus: házfőnök; ~ localis: helyi előljáró, (pl. házfőnök); ~ maior: nagyobb előljáró; ~ provincialis: tartományfőnök

supinus, 3; ignorantia crassa vel ~: vaskos vagy hanyag tudatlanság

supplementum, i, n.; kiegészítés

suppleo 2 pótol; vicem ~: helyettesít

suppono 3 feltételez

suppressio, onis, f. megszüntetés

supprimo, 3 megszüntet

supputatio, onis, f. számítás (pl. időé)

supremus 3 legfőbb; -um Tribunal: legfelsőbb bíróság; Suprema Ecclesiae auctoritas: legfőbb egyházi hatóság; ~ Moderator: legfőbb előljáró (pl. szerzetes intézményé)

suscipio, 3 vállal; elfogad; magához vesz (oltáriszentséget)

suspectus, 3 gyanús (elfogult)

suspendo, 3 felfüggeszt

suspensio, onis, f. felfüggesztés

suspensivus, 3 felfüggesztő; effectus ~: felfüggesztő hatály

suspicio, onis, f. gyanú; exceptio ~onis: érdekeltségi kifogás (1455. k. 1. § 3)

sustentatio, nis, f. ellátás; honesta ~: tisztességes ellátás

sustineo, 2 **1.** támogat (216. k.); **2.** personam ~: vki személyét képviseli; vices ~: helyettesít; **3.** tart; non sustinetur: tarthatatlan

Synaxis, is, f. eucharistica ~: eucharisztikus gyülekezet; sacra ~: szentáldozás

syndicalis, e; consociatio ~: szakszervezet

syngrapha, ae, f. kötelezvény (váltó 285. k. 4. §)

synodalis, e egyházmegyei zsinati; CIC-en kívül: szinódusi, zsinati

synodus, i, f. szinódus; ~ dioecesana: egyházmegyei zsinat; ~ Episcoporum: püspöki szinódus

T

- tabellarius**, ii, m. per publicos tabellarios: postai úton
- tabernaculum**, i, n. tabernákulum, szentség ház
- tabulae**, arum, f. okmány (1306. k. 2. §); ~ fundationis: alapító okmány
- tabularium**, ii, n. levéltár
- tacite** hallgatólagosan
- taxa**, ae, f. illeték
- taxatio**, onis, f. becslés
- temere** vakmerően (pereskedik)
- tempero**, 1 mérsékel (büntetést)
- tempestive** idejében
- temporalis**, e anyagi; bona ~ia: anyagi javak
- temporarius**, 3 ideiglenes; votum ~um: ideiglenes fogadalom; professio ~a: ideiglenes taggá válás
- teneo**, 2 (pass.) tartozik, köteles; obligatione teneor: köteles
- termino**, 1 lezár (ügyet)
- terminus**, i, m. **1.** határidő; ~ peremptorius: jogvesztő határidő; **2.** ~i controversiae: a jogvita pontjai
- terni**, orum m. (plur.) terno, hármassal
- terrenus**, 3 földi
- territorialis**, e területi; abbatia ~: területi apátság; praelatura ~: területi prelatúra; paroecia ~: területi plébánia
- territorium**, ii, n. terület
- testamentum**, i, m. **1.** végrendelet; **2.** Novum Testamentum: Újszövetség
- testator**, is, m. hagyományozó, örökhagyó
- testificor**, 1 tanúskodik; se ~: tanúsít
- testimonialis**, e; litterae ~es: igazolás
- testimonium**, ii, n. **1.** tanúság; **2.** igazolás; **3.** tanúvallomás (pl. 1572. k.)
- testis**, is, m. f. tanú
- testor**, 1 tanúsít
- textus**, us, m. szöveg; ~ liturgicus: liturgikus szöveg; ~ sententiae: az ítélet szövege
- titularis**, is, m. ~ officii: a hivatal viselője
- titularis**, e címzetes; Episcopus ~: címzetes püspök; CIC-en kívül: abbas ~: címzetes apát; praepositus ~: címzetes prépost
- titulus**, i, m. **1.** cím (személyé 185. k.; Róma környéki, bíboros számára 350. k.); **2.** jogcím (189. k. 4. §, 1407. k. 1. §); **3.** szentelési cím (klerikus esetében 295. k. 1. §)
- tobalea**, ae, f. terítő (oltáré 932. k. 2. §)
- tolero**, 1, tűr, eltűr
- totalis**, e teljes; CIC-en kívül: simulatio ~: teljes színlelés (pl. „kizárja magát a házasságot” – 1101. k. 2. §)
- toties**; ~ quoties: esetenként, mindannyiszor
- tracto**, 1, tárgyal
- tractus**, us, m. ~ successivus: további hatás; dispensatio quae ~um successivum habet: ismétlődő kötelezettségek alóli felmentés (93. k.); CIC-en kívül: ~u temporis: az idő múltával
- traditio**, nis, f. hagyomány; ~ canonica: kánoni hagyomány; Traditio: szent hagyomány
- trado**, 3 **1.** átad; **2.** tanít

traho, 3 viszonyít (21. k.)
trames, itis, m. iuxta ordinarium ~item iuris: rendes jogi úton
transactio, nis, f. peregyezés
transeo, 4 átmegy, átlép; ~ in rem iudicatum: jogerőre emelkedik
transfero, 3 áthelyez (pl. zsinatot, hivatal viselőjét); átad, átruház (jogot)
transgressio, onis, f. áthágás
transiens, euntis; diaconatus ~: átmeneti diakonátus (papság előtt)
transigo, 3, peregyezséget köt
transitus, us, m. átlépés
translatio, onis, f. áthelyezés
transmigro, 1, áttelepül
transmitto, 3, felterjeszt
transparens, entis, átlátszó
tribunal, alis, n. bíróság; ~ administrativum: közigazgatási bíróság; ~ appellationis: fellebbviteli bíróság; ~ collegiale: társas bíróság; ~ primae instantiae: elsőfokú bíróság
tribuo 3 megad (pl. jogot, illetékességet)
tributum, i, n. adó
tueor 2 védelmez
tumulatio, onis, f. temetés
tumulus, i, m. sír
turnus, i, m. turnus
tutamen, inis, n. oltalmazó (Szűz Máriáról)
tutela, ae, f. gyámság
tutor, oris, m. gyám

U

- ultimus**, 3; ~a voluntas: végintézkedés; ~um domicilium: utolsó lakóhely (1413. k. 2)
- unanymis**, e egyhangú
- unctio**, onis, f. megkenés; ~ infirmorum: betegek kenete
- unice** egyedül, kizárólag, csakis (838. k. 1)
- unicus**, 3; iudex ~: egyes bíró (egyedül eljáró bíró)
- uniformis**, e egyforma
- unilateralis**, e egyoldalú
- unio**, onis, f. **1.** egység; **2.** együttélés (1071. k. 1. § 3); **3.** egyesítés (megszentelt élet intézményeiről 582. k.)
- unio**, 4, egyesít
- unitas**, atis, f. egység
- universalis**, e egyetemes; lex ~: egyetemes törvény; consociatio ~: egyetemes társulás (312. k. 1. § 1); magisterium ~e: egyetemes tanítóhivatal (750. k.); potestas ~: egyetemes hatalom (331. k.); ius ~e: egyetemes jog
- universitarius**, 3, egyetemi
- universitas**, atis, f. **1.** összesség; ad ~ atem casuum: az összes esetekre, az esetek összességére; **2.** ~ studiorum: egyetem; ~ catholica: katolikus egyetem; ~ ecclesiastica: egyházi egyetem
- universus**, 3, **1.** minden; **2.** egész, összes; **3.** egyetemes; Ecclesia ~a: egyetemes egyház
- unus**, 3, **1.** egy; **2.** egyedül, csakis (pl. 1. k., 431. k. 3. §); **3.** ugyanaz; ~ idemque: ugyanazon
- unusquisque**, minden egyes
- Urbs**, is f. Róma
- urgens**, tis, sürgős
- urgeo**, 2, **1.** sürget, (pl. szükség 1399. k.); **2.** kötelez (14. k.)
- usurpatio**, onis, f. bitórlás (tisztség 1381. k. 1. §)
- usus**, us, m. **1.** szokás, gyakorlat (36. k. 1. §; jogszokássá nem vált gyakorlat 257. k. 2. §); **2.** használat (4. k., 635. k. 2. §); ~ rationis: az értelem használata; ~ profanus: közönséges használat; ~ sordidus: szennyes használat (1222. k. 1. §); ~ domesticus: házi használat; ~ liturgicus: liturgikus használat
- usufructus**, us, m. haszonélvezet (122. k. 2)
- uterque**, utraque, utrumque mindkettő; ~ clerus: mindkét klérus (világi és szerzetes klérus 377. k. 3. §); sub utraque specie: két szín alatt (eucharisziáról 925. k.); CIC-en kívül: utriusque iuris doctor: mindkét jog doktora (kánoni és világi [eredetileg: római])
- utilis**, e hasznos; tempus ~e: hasznos idő (201. k. 2. §)
- utilitas**, atis, f. hasznosság; ~ Ecclesiae: az egyház haszna; ~ communis: közjó, közérdek
- utiliter** hasznosan; (+ ige): hasznos, hogy
- utor**, 3, (abl.) él vmivel, hasznát veszi vminek, használ vmit; rescripto ~: él a leirattal; facultate ~: él a felhatalmazással
- uxor**, oris, f. feleség
- uxoratus**, 3 nős; diaconus ~: nős diakónus

V

- vacatio**, onis, f. **1.** szünetelés; ~ legis: a törvény szünetelése; **2.** megüresedés; ~ officii: a hivatal megüresedése (165. k.)
- vaco**, 1, **1.** üresedésben van, megürül (hivatal 527. k. 3. §, 544. k., 191. k. 1. §); **vacans**: üresedésben lévő (hivatal 154. k.); **2.** orationi ~: imádkozik (937. k.); **recessui spirituali** ~: lelki gyakorlatot végez; **3.** szünetel, szünetet tart (1467. k.)
- vagus**, i, m. lakóhely nélküli (100. k.)
- vagus**, 3; clericus ~: kóbor klerikus (előjáró nélküli 265. k.)
- valeo**, 2, **1.** érvényes; ~ retrorsum: visszamenő hatálya van; **2.** képes, -hat, -het; **dispensare** ~: felmentést adhat
- valetudinarum**, ii, n. kórház
- valetudo**, inis, f. egészség
- valide** érvényesen; ~ et licite: érvényesen és megengedetten
- validitas**, atis, f. érvényesség; ad ~atem: az érvényességhez (érvénytelenség terhe alatt)
- validus**, 3, érvényes (szentségekről, jogcselekményekről); **patrimonium philosophicum** perenniter ~um: örökérvényű filozófiai örökség (251. k.)
- valor**, is, m. **1.** érték (491. k. 2. §, 1292. k.); **2.** érvényesség (1060. k.)
- Vaticana Civitas** Vatikán Állam (354. k.)
- vendo**, 3, árul, elad
- veneratio**, onis, f. tisztelet (vallásos)
- venereor**, 1, tisztel (vallásosan)
- venia**, ae, f. **1.** engedély (649. k. 2. §); **CIC**-en kívül: ~ legendi: tanítási engedély; **2.** megbocsátás, bocsánat (959. k., 1152. k. 1. §)
- venialis**, e bocsánatos; **peccatum** ~e: bocsánatos bűn
- venio**, 4 **1.** nomine ~ (gen.): vmilyen néven szerepel; vminek nevezzük; **2.** in possessionem (gen.) ~: birtokába lép, birtokba vesz (357. k. 1. §)
- verbum**, i, n. szó; ~ divinum: az isteni ige; ~ Dei: Isten igéje; liturgia ~i: igeliturgia; ~ praeceptivum: parancsoló kifejezés, szó (1344. k.); de ~o ad ~um: szóról szóra (1473. k.); ministerium ~i: az ige szolgálata, igeszolgálat
- vereor**, 2, tart vmitől (1624. k.)
- vergo**, 3, válik vmire; ~ in damnum animarum: a lelkek kárára válik
- veri similis**, e valószínű
- veritas**, atis, f. igazság; ~ fidei: hitigazság (386. k. 1. §); pro rei ~ate: az ügy igazsága tekintetében (1704. k. 1. §)
- vernaculus**, 3; lingua ~a: élő nyelv
- versio**, onis, f. fordítás
- vestis**, is, f. ~ clericalis: klerikusi öltözék
- vetitum**, i, n. tilalom
- vetitus**, 3, tiltott; ~a communicatio in sacris: a szent dolgokban való tiltott közösködés
- veto**, 1, tilt
- vetus**, eris öreg, régi; ius ~: régi jog (6. k. 2. §)
- vexatio**, onis, f. zaklatás (1548. k. 2. § 2)
- Viaticum**, i, n. szent útravaló
- vicariatus apostolicus** apostoli vikariátus
- vicariatus foraneus** esperesi kerület
- Vicarius**, ii, m. helynök, vikárius; ~ apostolicus: apostoli vikárius (368. k.); ~ Christi: Krisztus helytartója (331. k.); ~ episcopalis: püspöki helynök; ~ foraneus: esperes; ~ generalis:

- általános helynök; ~ iudicialis: bírósági helynök; ~ iudicialis adiunctus: helyettes bírósági helynök (viceofficiális); ~ paroecialis: káplán
- vicarius**, 3; potestas ~a: helyettesi hatalom
- vicis**, f. (defect.); pro ea vice: arra az alkalomra, arra az esetre; vice (gen.): vki helyett; vicem suppleo; vices suppleo: helyettesít; vices (gen.) gero: vkit helyettesít
- vice-cancellarius**, ii, m. irodaigazgató helyettes
- vice-officialis**, is, m. viceofficiális
- vice-rector**, oris, m. vicerektor
- vice versa**, megfordítva
- vicinus**, 3, **1.** közeli; **2.** szomszédos (431. k. 1. §)
- vicissim** kölcsönösen, megfordítva
- video**, 2, ítélkezik (pl. 1445. k. 2. §); dönt (1733. k. 3. §)
- vigens**, entis érvényes, hatályos
- vigeo**, 2, érvényben van, érvényesül, fennáll (109. k. 1. §)
- vigilantia**, ae, f. felügyelet
- vigilia**, ae, f. vigilia; ~ Paschatis: Húsvét vigiliája
- vigilo**, 1, ügyel, felügyel
- vinculo**, 1, kapcsol vmihez (879. k.)
- vinculum**, i, n. kötelék; ~a sacra: szent kötelékek (fogadalomhoz hasonló, 712. k.); ~a temporaria: ideiglenes kötelékek (723. k. 3. §); ~a matrimoniales: házassági kötelék; defensor ~i: kötelékvédő
- vindico**, 1 (+ acc.) igényel (jogot 221. k. 1. §); sibi ~: igényt tart vmire (216. k.)
- violatio**, onis, f. megsértés (kötelezettségé, jogszabályé, büntetésé, titoké); áthágás
- virgo**, inis, f. szűz; ordo virginum: a szűzek rendje (604. k.); Beata Maria Virgo: a Boldogságos Szűz Mária; Virgo Deipara: Istenszülő Szűz
- virtus**, utis, f. **1.** erény; **2.** erő; ~ Evangelii: az evangélium ereje (713. k. 2. §)
- vis**, f. (defect.) **1.** erő; **2.** erőszak; ~ vel metus: kényszer vagy félelem (1193. k., 643. k. 1. § 4); ~ physica: fizikai kényszer, fizikai erő; **3.** hatály, érvény (2. k., 6. k. 1. §); vim legis habet: törvény erővel rendelkezik; vi officii: hivatalánál fogva; vi privilegii apostolici: pápai kiváltság alapján
- visitatio**, onis, f. látogatás; ~ Sacrorum Liminum: ad limina látogatás (395. k. 2. §); ~ canonica: kánoni látogatás (436. k. 1. § 2); ~ pastoralis: lelkipásztori látogatás
- visitor**, oris, m. vizitátor (628. k. 3. §)
- visito**, 1, látogat (családokat 529. k. 1. §, plébániákat 555. k. 4. §, betegeket 619. k., szerzetes házakat 628. k. 2. §)
- vita**, ae, f. élet; totius ~ae consortium: az egész élet közössége (1055. k. 1. §); ~ apostolica: apostoli élet; societas ~ae apostolicae: az apostoli élet társasága; ~ christiana: keresztény élet; ~ communis: közös élet (klerikusoké 280. k., szerzeteseké 665. k. 1. §), életközösség (szexuális 1093. k.); ~ coniugalis: házaselet, házastársi életközösség; ~ consecrata: megszentelt élet; institutum ~ae consecratae: a megszentelt élet intézménye; ~ contemplativa: szemlélődő élet; ~ eremitica seu anachoretica: remete vagy anachoréta életforma (603. k. 1. §); ~ fraterna: testvéri élet (közösségben); ~ religiosa: szerzetesi élet; ~ socialis: társadalmi élet; ~ spiritualis: lelki élet
- vitio**, 1 leront (1099. k.)
- vitium**, ii, n. hiányosság; ~o insanabilis nullitatis laboro: orvosolhatatlan semmisségben szenved
- vito**, 1, kerül, elkerül
- vivus**, i, m. élő (ember); per actum inter ~os: élők közti intézkedéssel
- vivus**, 3, élő, eleven; ~a voce: élőszóban (1306. k. 1. §); ~ae vocis oraculo: élőszóban (hatósági intézkedésről, kegy adományozásáról 59. k. 2. §)
- vocatio**, onis, f. hivatás

voco, 1 hív, nevez; in discrimen ~: veszélybe sodor; in iudicium ~: perbe hív (1507. k. 1. §); ad examen ~: kihallgatásra hív (1570. k.)

voluntarie szándékosan

voluntarius, 3, 1. önkéntes; 2. szándékos; homicidium -um: szándékos emberölés (1046. k.); 3. CIC-en kívül: exsecutor ~: szabad végrehajtó

voluntas, atis, f. akarat, szándék; actus ~tis: akarati cselekedet; positivus ~tis actus: pozitív akarati tett (1101. k. 2. §); ultima ~: végintézkedés (1301. k. 3. §); pia ~: kegyes intézkedés (1302. k. 2. §)

votivus, 3 fogadalmi (1234. k. 2. §)

votum, i, n. 1. szavazat (119. k. 2); ~ consultivum: tanácsadói szavazat, tanácsadói szavazati jog; ~ deliberativum: döntési szavazati jog; ~ pro rei veritate: vélemény (állásfoglalás) az ügy igazsága tekintetében (1704. k. 2. §); 2. fogadalom (1191. k. 1. §); ~ perpetuum: örök fogadalom; ~ privatum: magánfogadalom; ~ publicum: nyilvános fogadalom; ~ temporarium: ideiglenes fogadalom

vovens, entis, m. fogadalomtevő

vox, cis, f. 1. szó; 2. szavazati jog; ~ activa et passiva: aktív és passzív szavazati jog (687. k.)

Z

zelus, i, m. buzgóság; ~ animarum: a lelkekért való buzgóság

A. M. D. G.